

Durum ve Tahmin

SOYA

2017 / 2018

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

Durum ve Tahmin

SOYA

2017/18

Hazırlayanlar

Dr. Rahmi TAŞCI

İlkay UÇUM

e-posta

rahmi.tasci@tarim.gov.tr

ilkay.ucum@tarim.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 304
ISBN: 978-605-2207-15-4

Temmuz: 2018

İletişim:
Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Kampüsü
Yenimahalle/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5458

© TEPGE Her Hakkı Saklıdır.
TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz
ve/veya dağıtılamaz.
Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE) tarafından gerçekleştirilen durum ve tahmin çalışmaları, bir yandan çalışmalara temel teşkil edecek bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyecek ilgili kişi, grup ve kuruluşları bu gelişmelerden zamanında ve doğruya yakın olarak haberdar edip bilgilendirmeyi sağlamaktadır.

Bu çalışmalarda, bitkisel üretim gruplarında hasat periyodu (varsa buna paralel işleme periyodu) göz önüne alınarak bir önceki yıla ait üretim, kullanım (tüketim), ihracat, ithalat, fiyatlar ve yıl sonu stoklarında ortaya çıkan gerçekleştirmeler “Durum”, içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”, bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir. Bu incelemeler dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak yapıldığından, ürün grubu ile ilgili olarak dünya ülkelerindeki durum da gündeme getirilmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanı sıra, bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve her yıl ithalata ödenen önemli miktardaki döviz düşünüldüğünde, bu raporun temel politikaların oluşturulması aşamasında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Raporun hazırlanmasındaki yoğun emekleri için Sayın Dr. Rahmi TAŞCI ve Sayın İlkay UÇUM’a teşekkür eder ve çalışmanın konu ile ilgili gelişmeler hakkında sistematik ve güvenilir bilgi kaynağı olma niteliği sağlamasını dilerim.

Mehmet Cihad KAYA
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	İİ
EK TABLolar DİZİNİ	İİİ
ŞEKİLLER DİZİNİ	İV
ÖZET	V
DÜNYADA DURUM 2015/16.....	1
DÜNYADA TAHMİN 2016/17.....	3
DÜNYADA ÖNGÖRÜ 2017/18.....	9
TÜRKİYE'DE DURUM 2015/16.....	11
TÜRKİYE'DE TAHMİN 2016/17.....	13
TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ 2017/18.....	17
SOYA POLİTİKALARI	18
EK TABLolar	20
KAYNAKLAR.....	43

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı	2
Tablo 2. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı	2
Tablo 3. Ülkelere göre dünya soya ekim alanı (%)	3
Tablo 4. Dünya soya üretim miktarı (%).....	4
Tablo 5. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı	5
Tablo 6. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı	5
Tablo 7. Dünya soya yağı üretimi ve önemli ülkeler (2016/17).....	6
Tablo 8. Dünya soya yağı ihracatı (bin ton)	6
Tablo 9. Dünya soya yağı ithalatı (bin ton).....	6
Tablo 10. Dünya soya fiyatları (\$/ton)	7
Tablo 11. Dünya soya fiyatları (\$/ton) (2016/17)	8
Tablo 12. Dünya soya arz ve kullanımı (bin ton).....	8
Tablo 13. Dünya soya yağı arz ve kullanımı (bin ton).....	8
Tablo 14. Dünya soya üretim miktarı değişimi (bin ton)	9
Tablo 15. Dünya soya yağı üretimi öngörüsü (bin ton).....	10
Tablo 16. Türkiye'de 2016 yılı soya üretim alanlarının illere göre dağılımı (da).....	11
Tablo 17. Türkiye'de soya üretim miktarının illere göre dağılımı (ton).....	11
Tablo 18. Türkiye'de soya üretimi yapılan illerin oranları (ton)	14
Tablo 20. Türkiye'nin soya ithalatı yapacağı tahmin edilen ülkeler (2017)	15
Tablo 21. Türkiye soya arz ve kullanımı (bin ton).....	16
Tablo 22. Soya ve türevlerine ilişkin gümrük vergisi uygulamaları	19

EK TABLOLAR DİZİNİ

Ek Tablo 1. Dünyada başlıca yağlı tohumların arzı ve dağılımı	21
Ek Tablo 2. Dünyada başlıca bitkisel yağların arzı ve dağılımı	23
Ek Tablo 3. Ülkeler itibarıyla dünya soya verileri (bin ton)	25
Ek Tablo 4. Ülkeler itibarıyla dünya soya yağı verileri (bin ton).....	26
Ek Tablo 5. Ülkeler itibarıyla dünya soya küspesi verileri (bin ton)	27
Ek Tablo 6. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ithalat miktarı (ton)	28
Ek Tablo 7. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ithalat değeri (bin dolar).....	28
Ek Tablo 8. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ihracat miktarı (ton)	29
Ek Tablo 9. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ihracat değeri (bin dolar).....	29
Ek Tablo 10. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ham yağı ithalat miktarı (ton).....	29
Ek Tablo 11. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ithalat değeri (bin dolar)	30
Ek Tablo 12. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ihracat miktarı (ton).....	30
Ek Tablo 13. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ihracat değeri (bin dolar)	30
Ek Tablo 14. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ithalat miktarı (ton)	31
Ek Tablo 15. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ithalat değeri (bin dolar).....	31
Ek Tablo 16. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ihracat miktarı (ton)	32
Ek Tablo 17. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ihracat değeri (bin dolar).....	33
Ek Tablo 18. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ithalat miktarı (ton)	34
Ek Tablo 19. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ithalat değeri (bin dolar).....	34
Ek Tablo 20. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ihracat miktarı (ton).....	35
Ek Tablo 21. Ülkelere göre Türkiye'nin küspesi ihracat değeri (bin dolar)	35
Ek Tablo 22. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ithalat miktarı (ton)	36
Ek Tablo 23. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ithalat değeri (bin \$).....	37
Ek Tablo 24. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ihracat miktarı (ton)	38
Ek Tablo 25. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ihracat değeri (bin \$).....	39
Ek Tablo 26. Yıllar itibarıyla Türkiye soya üretici fiyatları (TL/Kg)	40
Ek Tablo 27. Türkiye'de iller bazında soya üretim alanları (da)	40
Ek Tablo 28. Türkiye'de iller bazında soya üretim miktarları (ton)	41
Ek Tablo 29. Türkiye'de iller itibarıyla soya verimi (kg/da)	41
Ek Tablo 30. Dış ticarete konu olan soya ve ürünlerinin GTİP kodları	42

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dünya soya ekim alanları (bin ha)	1
Şekil 2. Ülkelere Göre Dünya Soya Ekim Alanı (bin ha)	1
Şekil 3. Dünya soya üretimi (bin ton)	1
Şekil 4. Ülkelere göre dünya soya üretimi (bin ton)	2
Şekil 5. Dünya soya ekim alanları (bin ha)	3
Şekil 6. Ülkelere göre dünya soya ekim alanı (bin ha).....	3
Şekil 7. Dünya soya üretimi (bin ton)	4
Şekil 8. Ülkelere göre dünya soya üretimi (bin ton)	4
Şekil 9. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı (%)	5
Şekil 10. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı (%)	5
Şekil 11. Dünya soya verimleri (ton/ha).....	7
Şekil 12. 2016/17 yılında ülkeler bazında soya verimleri (ton/ha).....	7
Şekil 13. Dünya soya fiyatları (\$/ton)	7
Şekil 14. Soya üretim alanı 2018 yılı tahmini (bin ha).....	9
Şekil 15. Türkiye'de 2016 yılı soya üretim alanlarının illere göre dağılımı (%)	11
Şekil 16. Türkiye'de soya üretim miktarının illere göre dağılımı (%).....	11
Şekil 17. Türkiye'de illere göre soya verim ortalamaları (kg/da)	12
Şekil 18. Türkiye'de soya üretim alanları (bin ha)	13
Şekil 19. Türkiye'de soya üretim miktarları (bin ton)	14
Şekil 20. Türkiye soya ithalat miktarı (bin ton)	14
Şekil 21. Türkiye'nin soya ihracatı yaptığı ülkeler (%).....	15
Şekil 22. Türkiye'de soya üretici fiyatları (TL/kg)	15
Şekil 23. Türkiye'de soya borsa fiyatları (TL/kg)	15
Şekil 24. Türkiye'de soya üretici ve borsa fiyatları (TL/kg).....	15

ÖZET

Durum: 2015/16

- Dünya soya üretimi 314 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya soya ithalatı 133,3 milyon ton, soya ihracatı 132,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya toplam soya arzı 524,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya soya bitiş stokları 78 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye'nin soya üretimi 100 bin ton olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye'nin soya ithalatı 2,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye toplam soya arzı 2,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2016/17

- Dünyada 120 milyon ha alanda soya üretimi yapılacağı ve yaklaşık 351 milyon ton soya üretimi gerçekleştirileceği tahmin edilmektedir.
- Bu sezonda gerçekleşecek dünya soya ihracatının yaklaşık 147 milyon, soya ithalatının ise 144 milyon ton olarak tahmin edilirken. Dünya soya toplam arzının 573 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya soya başlangıç stoklarının 78 bin ton, dünya soya bitiş stokları ise yaklaşık 96 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de 43 bin ha alanda 180 bin ton soya üretimi yapılacağı ve soya veriminin ortalama 432 kg/da olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'nin 2,3 milyon ton soya ve 790 bin ton soya küspesi ithalatı gerçekleştireceği tahmin edilmektedir.
- USDA verilerine göre bu sezonda Türkiye'nin soya başlangıç stokları 274 bin ton, bitiş stokları ise 313bin ton olacağı tahmin edilmektedir.
- Bu sezonda Türkiye'nin toplam soya arzının 2,6 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2017/18

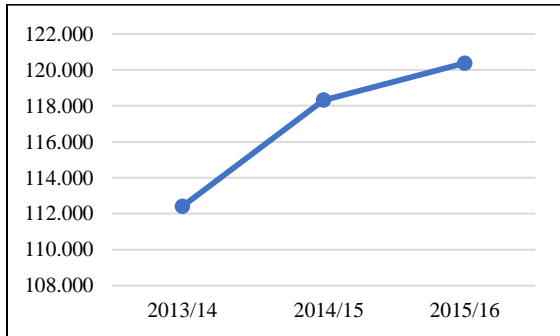
- Dünya soya üretiminde %4,8 oranında artış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya soya ihracatında bir önceki sezona göre %3,3 oranında artış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya soya toplam arzının 593 milyon tona çıkacağı öngörülmektedir.
- Dünya soya bitiş stoklarının 318 milyon ton olacağı öngörülmektedir.
- Türkiye'de soya ekim alanlarının %26,7 oranında azalış ile 20 bin ha'a düşeceği, soya üretiminin ise %15 azalışla 85 bin tona düşeceği öngörülmektedir.
- Türkiye soya ithalatının bir önceki sezona göre yaklaşık %1 oranında azalarak 2,3 milyon tona olacağı öngörülmektedir.
- Türkiye toplam soya arzının 2,6 milyon ton olacağı ön görülmektedir.

DÜNYADA DURUM 2015/16

Günümüzde soya, ekim alanları, üretim hacmi ve uluslararası ticaret açısından en önemli bitkiler arasında yer almaktadır (Oliveria ve Schneider, 2014). Soya tarımı coğrafi olarak ABD, Brezilya, Çin ve Arjantin'de yoğunlaşmıştır. Bu ülkeler yıllara göre değişmekle birlikte dünya toplam soya üretiminin yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Çin hariç olmak üzere Asya ve Afrika kıtası ülkeleri ise dünya soya üretiminin %5'ini karşılamaktadırlar. ABD, dünya soya üretim ve ihracatında lider ülke konumundadır. Soya bu ülkede yağlı tohumlar üretiminin %90'ını oluşturmaktadır. ABD'de soya üretiminin büyük bir kısmı, küresel rakipleri karşısında nispeten düşük üretim maliyet avantajına sahip olan Orta Batı Bölgesi'nde meydana gelmektedir. ABD, ürettiği soyanın büyük çoğunluğunu Asya Bölgesi'ne ihraç etmektedir (Zhu, 2012).

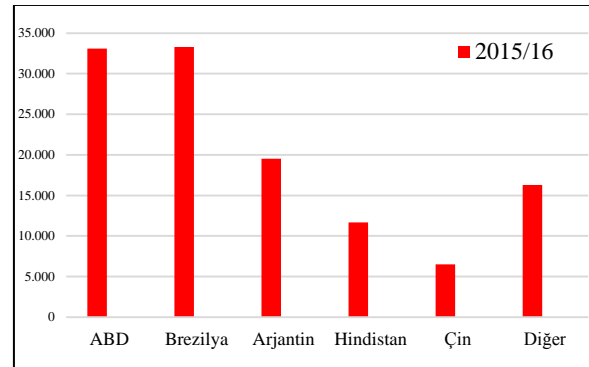
Küresel soya ithalatında lider olan Çin'in tarımsal ithalat değerinin neredeyse yarısını soya ve diğer yağlı tohumlar ile yağlar oluşturmaktadır. Soya ve diğer yağlı tohumlar yağ üretim amacı ile işlenmekte ve işleme sonucu ortaya çıkan yüksek protein içerikli küspe, hayvan yemi katkı maddesi olarak kullanılmaktadır.

Dünya soya ekim alanlarının yıldan yıla arttığı görülmektedir (Şekil 1). Bununla birlikte 2013/14 üretim sezonunda 112.398 bin ha olan dünya soya üretim alanları 2015/16 üretim sezonunda %7 oranında azalarak 120.368 bin ha alana yükselmiştir.

Şekil 1. Dünya soya ekim alanları (bin ha)
Kaynak: USDA

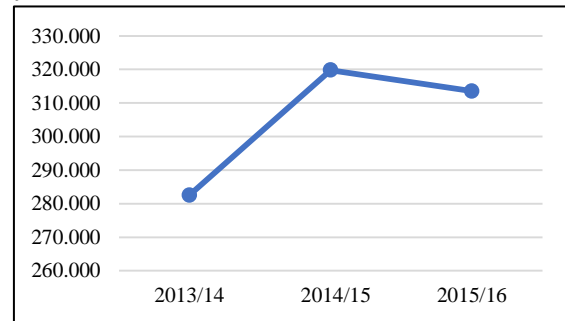
Dünya soya üretim alanlarında önde gelen ülkelerin soya üretim alanları Şekil 2'de gösterilmiştir. 2015/16 üretim sezonunda Brezilya 33,3 milyon ha alan ile Dünya soya üretim alanlarında ilk sırada yer almaktadır. Brezilya'dan sonra ABD 33 milyon ha ile ikinci ve Arjantin 19,5 milyon ha ile üçüncü sırada yer almıştır. Hindistan ve Çin ise dördüncü ve beşinci sırada yer almaktadır. Dünya soya üretim alanlarında ilk beş sırayı paylaşan ülkeler dışında kalan diğer ülkelerin toplam üretim alanları 16,3 bin ha olup, bu miktarın üçüncü sırada yer alan Arjantin'in üretim alanlarından daha küçük olduğu görülmektedir. ABD, Brezilya, Arjantin, Hindistan ve Çin'in dünya soya üretim alanlarının büyük çoğunluğuna hâkim olduğu, soya üretim ve ticaretini bu beş ülkenin yönlendirdiği ifade edilebilir.

Şekil 2. Ülkelere Göre Dünya Soya Ekim Alanı (bin ha)

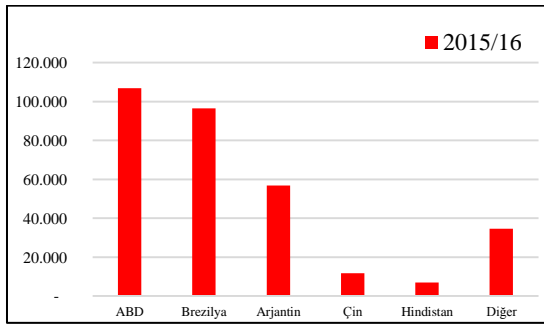
Kaynak: USDA

Dünya soya üretimi 2013/14 sezonunda 282,5 milyon ton iken 2015/16 sezonunda %10,98 oranında artış göstererek 313,5 milyon tona yükselmiştir.

Şekil 3. Dünya soya üretimi (bin ton)
Kaynak: USDA

Ülkelere göre 2015/16 sezonunda dünya soya üretim miktarları Şekil 4'te gösterilmiştir. Dünya soya üretim miktarı 313, 5 milyon ton olurken, soya üretim alanlarında ilk 5 sırayı paylaşan ülkeler ABD, Brezilya, Arjantin, Çin ve Hindistan'ın soya üretim miktarında da aynı sıraları paylaştığı görülmektedir. ABD Dünya soya üretim miktarında ilk sırada yer alırken, 2015/16 sezonunda 106,8 milyon ton üretim miktarına sahipken, Brezilya 96,5 milyon ton ile ikinci sırada yer alırken, Arjantin 56,8 milyon ton ile üçüncü, Çin 11,8 milyon ton ile dördüncü ve Hindistan 6,9 milyon ton ile beşinci sırada yer almıştır. İlk beş ülkenin soya üretim miktarı 278,8 milyon ton olup, bu miktar dünya soya üretim miktarının %88,9'unu oluşturmaktadır. İlk beş ülke dışında kalan diğer ülkelerin soya üretim miktarı 34,6 milyon ton olup, bu miktarın üçüncü sırada olan Arjantin'in üretim miktarından daha düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Ülkelere göre dünya soya üretimi (bin ton)

Kaynak: USDA

FAO verilerine göre 2015/16 üretim ve pazarlama sezonunda dünya soya verimi ortalaması 176 kg/da olurken, Türkiye 432 kg/da, Gürcistan 375 kg/da, İtalya 375 kg/da, ABD 350 kg/da ve Mısır 350 kg/da. verim ile ilk beş sırayı alan ülkeler olmuştur.

Dünya soya ticareti

2015/16 üretim ve pazarlama sezonunda dünya soya ihracatı 132,5 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup, bu ihracatın ülkelere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Brezilya 54,3 milyon ton ile 2015/16 sezonunda ihracatta ilk sırada yer alırken, ABD 52,8 milyon ton ile ikinci sırada yer almıştır. Arjantin, Paraguay ve Kanada ise ihracatta ilk beş sırada yer alan diğer önemli ülkeler olmuştur. Dünya soya ihracatının

%41,03'ünü Brezilya karşılarken, ABD'nin oranı ise %39,88 olmuştur. İhracatta ilk beş sırada yer alan ülkelerin soya ihracatı toplam ihracatın %95,66'sını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 1. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı

Ülkeler	Milyon ton
Brezilya	54,383
ABD	52,860
Arjantin	9,922
Paraguay	5,400
Kanada	4,236
Dünya	132,555

Kaynak: USDA

2015/16 üretim ve pazarlama sezonunda dünya soya ithalatı 133,33 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup, bu ithalatın ülkelere göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Çin 83,23 milyon ton ile 2015/16 sezonunda ihracatta ilk sırada yer alırken, AB 15,12 milyon ton ile ikinci sırada yer almıştır. Meksika, Japonya ve Tayland ise ithalatta ilk beş sırada yer alan diğer önemli ülkeler olmuştur. Dünya soya ithalatının %62,42'sini tek başına Çin karşılarken, AB'nin oranı ise %11,34 olmuştur. İthalatta ilk beş sırada yer alan ülkelerin soya ithalatı toplam ithalatın %81,35'ini oluşturduğu görülmektedir.

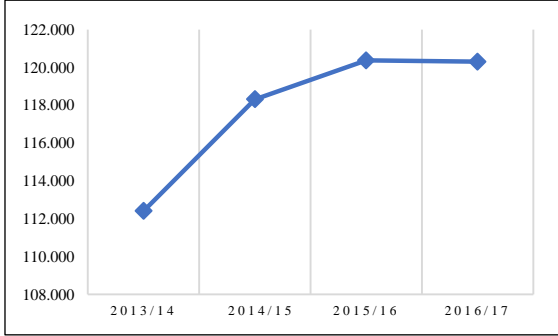
Tablo 2. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı

Ülkeler	Milyon ton
Çin	83,23
AB	15,12
Meksika	4,126
Japonya	3,186
Tayland	2,798
Diğer	24,87
Dünya	133,33

Kaynak: USDA

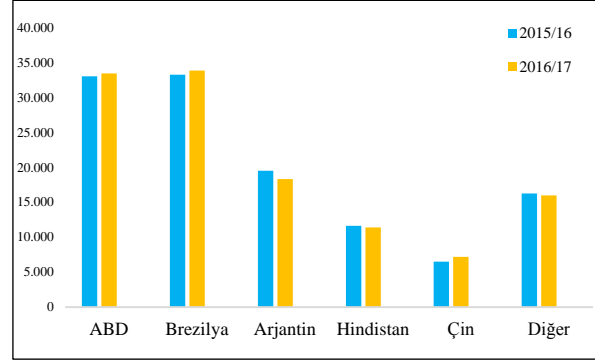
DÜNYADA TAHMİN 2016/17

Dünya soya ekim alanlarının yıldan yıla arttığı görülmektedir (Şekil 5). Bununla birlikte 2013/14 üretim sezonunda 112.398 bin ha olan dünya soya üretim alanlarının 2016/17 üretim sezonunda %0,06 oranında azalarak 120.298 bin ha alana düşeceği tahmin edilmektedir.

Şekil 5. Dünya soya ekim alanları (bin ha)
Kaynak: USDA

Dünya soya üretim alanlarında önde gelen ülkelerin soya üretim alanları Şekil 6'da gösterilmiştir. 2016/17 üretim sezonunda Brezilya'nın 33,90 bin ha alan ile dünya soya üretim alanlarında ilk sırada yer alacağı tahmin edilmektedir. Brezilya'dan sonra ABD'nin 33.466 bin ha ile ikinci ve Arjantin 18.350 bin ha ile üçüncü sırada yer alacağı tahmin edilirken, Hindistan ve Çin ise dördüncü ve beşinci sırada yer alacağı tahmin edilmektedir. Dünya soya üretim alanlarında ilk beş sırayı paylaşan ülkeler dışında kalan diğer ülkelerin toplam üretim alanlarının 15.982 bin ha olacağı, bu miktarın üçüncü sırada yer alan Arjantin'in üretim alanlarından daha küçük olacağı tahmin edilmektedir. ABD, Brezilya, Arjantin, Hindistan ve Çin'in Dünya soya üretim alanlarının büyük çoğunluğuna hâkim olacağı, soya üretim ve ticaretini bu beş ülkenin yönlendireceği tahmin edilmektedir.

Şekil 6. Ülkelere göre dünya soya ekim alanı (bin ha)

Kaynak: USDA

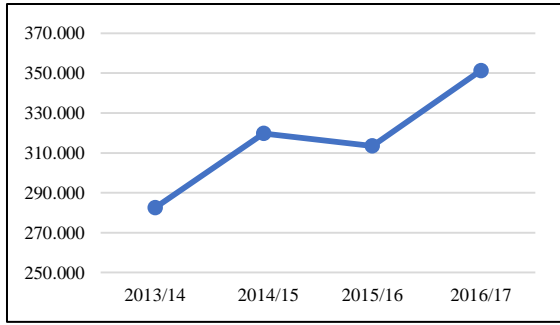
Ülkelere göre soya ekim alanlarının oransal dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir. Yıllara göre oran olarak çok az değişiklik görülmele birlikte ABD, Brezilya, Arjantin, Hindistan ve Çin'in soya ekim alanlarındaki üstünlük sırasının değişmeyeceği tahmin edilmektedir. 2016/17 üretim sezonunda ABD, Brezilya, Arjantin'in dünya soya üretim alanlarının %71,25'ini oluşturacağı ve ilk beş ülke dışında kalan diğer ülkelerin toplam payının ise %13,29 olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 3. Ülkelere göre dünya soya ekim alanı (%)

Ülkeler	2015/16	2016/17
ABD	27,48	27,82
Brezilya	27,67	28,18
Arjantin	16,23	15,25
Hindistan	9,69	9,48
Çin	5,41	5,99
Diğer	13,53	13,29
Dünya	100,00	100,00

Kaynak: USDA

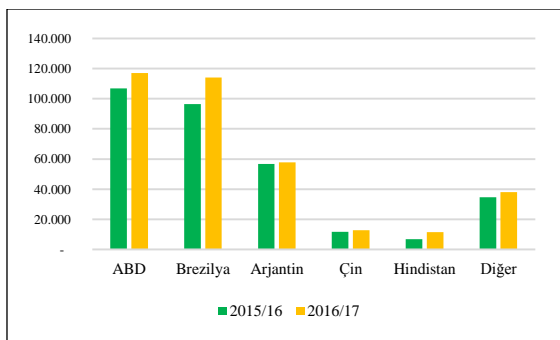
Dünya soya üretimi 2013/14 üretim sezonunda 313.533 bin ton iken 2016/17 üretim sezonunda %12,05 oranında artarak 351.317 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir. (Şekil 7).

Şekil 7. Dünya soya üretimi (bin ton)

Kaynak: USDA

Ülkelere göre Dünya soya üretim miktarları Şekil 8’de gösterilmiştir. Soya üretim alanlarında ilk 5 sırayı paylaşan ülkeler ABD, Brezilya, Arjantin, Çin ve Hindistan’ın soya üretim miktarında da aynı sıraları paylaşacağı tahmin edilmektedir. ABD’nin dünya soya üretim miktarında ilk sırada yer alacağı, 2015/16 sezonunda 106.857 bin ton üretim miktarına sahipken, 2016/17 sezonunda %9,2 oranında üretimini arttırarak 116.920 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir. Brezilya’nın 2016/17 üretim sezonunda 114.100 bin ton ile ikinci, Arjantin 57.800 bin ton ile üçüncü sırada yer alacağı tahmin edilmektedir. Çin ve Hindistan ise dördüncü ve beşinci sırada yer alacağı tahmin edilmektedir. Bu ilk beş ülke dışında kalan diğer soya üretici ülkelerin toplam üretim miktarının 2016/17 üretim sezonunda 38.057 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Bu rakamın üçüncü sıradaki Arjantin’in üretim miktarından daha az olacağı tahmin edilmektedir. ABD, Brezilya, Arjantin, Hindistan ve Çin’in 2016/17 sezonunda da dünya soya üretim miktarının büyük çoğunluğuna hâkim olacağı, soya üretim ve ticaretini yine bu beş ülkenin yönlendireceği tahmin edilmektedir.

Şekil 8. Ülkelere göre dünya soya üretimi (bin ton)

Kaynak: USDA

Ülkelere göre soya üretim miktarlarının oransal dağılımı Tablo 4’de gösterilmiştir. Yıllara göre oran olarak çok az değişiklik görülmele birlikte ABD, Brezilya, Arjantin, Çin ve Hindistan’ın soya ekim alanlarındaki üstünlük sırasının değişmeyeceği tahmin edilmektedir. 2016/17 üretim sezonunda ABD, Brezilya, Arjantin’in dünya soya üretim miktarının %82,21’ini oluşturacağı ve ilk beş ülke dışında kalan diğer ülkelerin toplam payının ise %10,84 olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 4. Dünya soya üretim miktarı (%)

Ülkeler	2015/16	2016/17
ABD	34,08	33,28
Brezilya	30,78	32,48
Arjantin	18,12	16,45
Çin	3,76	3,67
Hindistan	2,21	3,27
Diğer	11,06	10,84
İlk 5 ülke	88,94	89,16
Dünya	100,00	100,00

Kaynak: USDA

Dünya soya ticaretinin artacağı tahmin ediliyor

Soya ticareti son yıllarda sürekli bir artış göstermektedir. Ekonomisi gelişmekte olan özellikle Asya ve Afrika ülkelerinin bu artışta önemli katkıları bulunmaktadır. Çin’de özellikle iç talebin, üretimden daha fazla olması dünya soya ithalat dengelerini etkileyen en önemli faktörlerden birisi olacağı tahmin edilmektedir.

İhracatta Brezilya’nın liderliğinin devam edeceği tahmin ediliyor

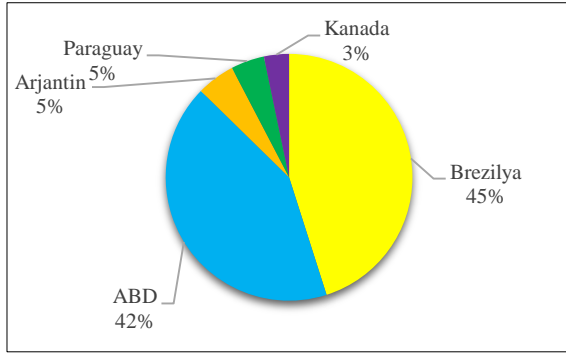
Tablo 5’de 2016/17 üretim ve pazarlama döneminde ülkeler itibarıyla tahmini dünya soya ihracat miktarları gösterilmiştir. 2016/17 sezonunda küresel soya ihracatında ilk beş ülkenin Brezilya, ABD, Arjantin, Paraguay ve Kanada olacağı, Brezilya’nın 63.137 milyon ton ile birinci sırada yer alırken, ABD’nin 59.157 milyon ton ile ikinci ülke durumunda olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 5. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı

Ülkeler	Milyon ton
Brezilya	63.137
ABD	59.157
Arjantin	7.026
Paraguay	6.129
Kanada	4.591
Dünya	147.217

Kaynak: USDA

Şekil 9'da 2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda ülkeler itibarıyla tahmini dünya soya ihracatında önde gelen ülkelerin ihracat oranları gösterilmiştir. Brezilya'nın tek başına soya ihracatının %45'ini gerçekleştireceği, ABD'nin ise soya ihracatında %42 oranında paya sahip olacağı tahmin edilmektedir. Brezilya ve ABD'nin dünya soya ihracatının %87'ine sahip iki ülke olarak bu konuda lider durumda olacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 9. Ülkeler itibarıyla dünya soya ihracatı (%)

İthalatta Çin'in üstünlüğünün devam edeceği tahmin ediliyor

Dünya soya ithalatının 2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda ülkeler itibarıyla tahmini miktarları Tablo 6'da gösterilmiştir. Çin'in soya ithalatında açık ara önde olan bir ülke olmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Çin'in 2016/17 sezonunda 93.495 milyon ton soya ithalatı yapacağı tahmin edilirken, AB ülkelerinin 13.379 milyon ton ile ikinci durumda olacağı tahmin edilmektedir. Diğer önde gelen ithalatçı ülkelerin ise Meksika, Japonya ve Tayland olacağı tahmin edilmektedir. Çin'in gelişen ekonomisi ve yüksek nüfus oranı nedeniyle diğer gıdaların yanında soya ürünlerine de olan talebinin artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca

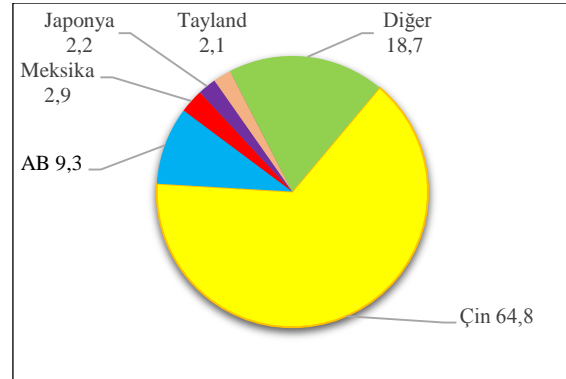
Çin'in kırma kapasitesindeki hızlı artışın, uluslararası ticarete büyük değişikliğe sebep olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 6. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı

Ülkeler	Milyon ton
Çin	93.495
AB	13.379
Meksika	4.126
Japonya	3.175
Tayland	3.077
Diğer	26.996
Dünya	144.248

Kaynak: USDA

Şekil 10'da 2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda ülkeler itibarıyla tahmini Dünya soya ithalatında önde gelen ülkelerin ithalat oranları gösterilmiştir. Çin'in tek başına soya ithalatının yaklaşık %65'ini gerçekleştireceği, AB'nin ise soya ithalatında %9,3 oranında paya sahip olacağı, Çin ve AB'nin Dünya soya ithalatının %74'üne sahip iki ülke olarak bu konuda lider durumda olacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 10. Ülkeler itibarıyla dünya soya ithalatı (%)

2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda dünya soya toplam arzının 573 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Dünya soya başlangıç stoklarının 78 bin ton, bitiş stokları ise yaklaşık 96 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Soya tüketiminde lider konumunda olan Doğu Asya ülkeleri son yıllarda soya tüketiminin %65'ini oluşturmuşlardır. Dünyada toplam soya üretiminin yalnızca %6'sı soya, soya peyniri ve diğer mayalı soya ürünler şeklinde

tüketilmektedir. Geriye kalan %94'ü ise işlenerek soya yağı ve soya küspesine dönüştürülmektedir (USB vd. 2011).

Soyanın büyük bir bölümü ABD, Brezilya ve Arjantin gibi üretici ülkelerde kırılarak işlenmektedir. İşlenen soyanın %79'u soya küspesi ve %18,5'i soya yağ olup %2,5'i ise atıklardan oluşmaktadır.

Doğrudan çiftlik ve kümes hayvanlarının yeminde kullanılan soya küspesi içeriğindeki yüksek protein oranı nedeni ile tercih edilmektedir. Protein oranı %50 olan soya küspesi ayrıca, çiftlik ve kümes hayvanlarında kas ve ağırlık artışı sağlamaktadır (USB vd. 2011). Soya yağının %95'i rafine yağ olarak işlenmektedir. Geriye kalanı ise, biyodizel üretimi ve endüstriyel uygulamalarda kullanılmaktadır (Soyatech, 2014).

Soya yağı üretiminin artacağı tahmin ediliyor

Dünya soya üretim miktarının artması ile birlikte soya yağı üretiminde arttığı görülmektedir. 2015/16 sezonunda 51,5 milyon ton olan dünya soya yağı üretimi 2016/17 sezonunda %4,6 oranında artarak 53,9 milyon tona yükseleceği tahmin edilmektedir. Tablo 7'de soya yağı üretiminde önemli ülkelerin tahmini üretim miktarı ve payları gösterilmiştir. Çin'in 2016/17 sezonunda toplam soya yağı üretiminin %29,23'ünü, ABD'nin ise %18,58'ini gerçekleştireceği, Arjantin, Brezilya ve AB'nin ise soya yağı üretiminde diğer önemli ülkeler olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 7. Dünya soya yağı üretimi ve önemli ülkeler (2016/17)

Ülkeler	Bin ton	%
Çin	15.770	29,23
ABD	10.024	18,58
Arjantin	8.395	15,56
Brezilya	7.850	14,55
AB	2.736	5,07
Diğer	9.175	17,01
Dünya	53.950	100,00

Kaynak: USDA

Dünya soya yağı ihracatının azalacağı tahmin ediliyor

Dünya soya yağı ihracatının bir önceki yıla göre %3,8 oranında azalarak 11.766 bin tona gerileyeceği tahmin edilmektedir (Tablo 8). Soya yağı ihracatında Arjantin'in ilk sıradaki yerini koruyacağı, Brezilya'nın ikinci sırada yer alacağı, ABD, AB ve Paraguay'ın ise soya yağı ihracatında diğer önemli ülkeler olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 8. Dünya soya yağı ihracatı (bin ton)

Ülkeler	2015/2016	2016/2017
Arjantin	5.698	5.387
Brezilya	1.550	1.241
ABD	1.017	1.160
AB	915	842
Paraguay	709	686
Diğer	1.877	1.996
Dünya	11.766	11.312

Kaynak: USDA

Dünya soya yağı ithalatının azalacağı tahmin ediliyor

2016/17 sezonunda dünya soya yağı ithalatının bir önceki yıla göre yaklaşık %6 oranında azalarak 10.937 bin tona düşeceği tahmin edilmektedir (Tablo 9). Dünya soya yağı ithalatının %32'sini tek başına Hindistan'ın gerçekleştireceği tahmin edilmektedir.

Tablo 9. Dünya soya yağı ithalatı (bin ton)

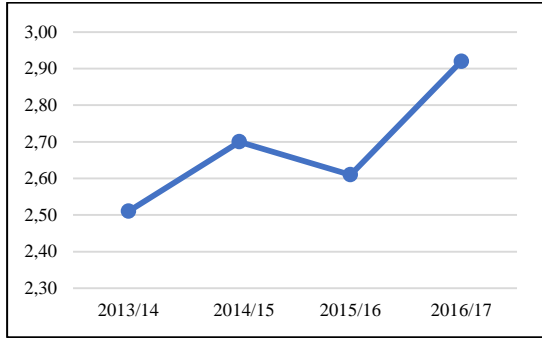
Ülkeler	2015/2016	2016/2017
Hindistan	4.269	3.534
Bangladeş	639	834
Çin	586	711
Cezayir	732	667
Fas	465	497
Diğer	4.941	4.694
Dünya	11.632	10.937

Kaynak: USDA

Dünya soya veriminin artacağı tahmin ediliyor

Dünya soya verimleri Şekil 11'de gösterilmiştir. Dünya soya verimleri ortalaması 2013/14 sezonunda 2,51 ton/ha iken 2016/17 sezonunda

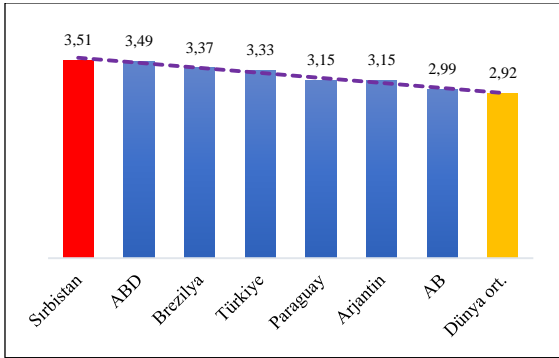
%16,3 oranında artarak 2,92 ton/ha olacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 11. Dünya soya verimleri (ton/ha)

Kaynak: USDA

Şekil 12’de 2016/17 sezonunda tahmin edilen en yüksek soya verimine sahip ülkeler gösterilmiştir. Sırbistan’ın 3,51 ton/ha ile soya veriminde ilk sırada yer alacağı, ABD’nin 3,49 ton/ha ile ikinci sırada yer alacağı tahmin edilmektedir. Dünya soya üretiminde önemli bir paya sahip olmayan Türkiye’nin ise soya veriminde dördüncü ülke konumunda olması dikkat çekici bir özelliktir.

Şekil 12. 2016/17 yılında ülkeler bazında soya verimleri (ton/ha)

Dünya soya fiyatlarının düşüş eğiliminde olacağı tahmin ediliyor

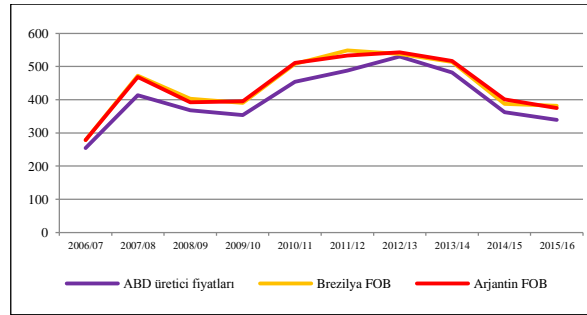
Dünyada 2016/17 sezonunda tahmin edilen soya fiyatları Tablo 10 ve Şekil 13’de gösterilmiştir. ABD üretici fiyatları 2016/17 sezonunda bir

önceki yıla göre %6,35 oranında azalarak 347 \$/ton olacağı tahmin edilmektedir. Brezilya FOB fiyatlarının 2016/17 sezonunda bir önceki yıla göre %1,55 oranında azalarak 385 \$/ton olacağı, Arjantin FOB fiyatlarının ise bir önceki yıla göre %6,48 oranında azalarak 376 \$/ton olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 10. Dünya soya fiyatları (\$/ton)

Yıllar	ABD Üretici fiyatları	Brezilya FOB	Arjantin FOB
2006/07	254	279	279
2007/08	414	472	469
2008/09	368	403	392
2009/10	354	390	395
2010/11	454	508	511
2011/12	488	549	533
2012/13	530	538	543
2013/14	482	514	517
2014/15	362	388	401
2015/16	339	382	375
2016/17	347	385	376
Son iki yıl % değişim	-6,35	-1,55	-6,48

Kaynak: USDA

Şekil 13. Dünya soya fiyatları (\$/ton)

Dünya tahmini soya fiyatlarının 2016/17 sezonunda aylara göre değişimi Tablo 11’de gösterilmiştir. Yıl içinde en yüksek değer ABD üretici fiyatlarında şubat ayında 362 \$/ton, Brezilya FOB ocak ayında 402 \$/ton ve Arjantin FOB şubat ayında 397 \$/ton olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 11. Dünya soya fiyatları (\$/ton) (2016/17)

Aylar	ABD üretici fiyatları	Brezilya FOB	Arjantin FOB
Ekim	342	413	386
Kasım	348	395	386
Aralık	354	396	388
Ocak	357	402	392
Şubat	362	401	397
Mart	356	381	374
Nisan	342	358	352
Mayıs	340	367	360
Haziran	334	360	355
Temmuz	346	388	378
Ağustos	340	378	368
Eylül	344	384	378
Ortalama	347	385	376

Kaynak: USDA

Tablo 12. Dünya soya arz ve kullanımı (bin ton)

	2015/2016 (Durum)	2016/2017 (Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
ARZ			
Başlangıç Stokları	77.656	77.924	96.135
Üretim	320.108	351.323	346.919
İthalat	126.758	144.248	150.235
Toplam Arz	524.522	573.495	593.289
KULLANIM			
İşlenen	273.727	288.543	300.097
İhracat	129.623	147.217	151.952
Diğer Kullanım	38.595	41.600	43.105
Toplam Kullanım	524.522	573.495	593.289
Bitiş Stokları	82.577	96.135	98.135

Kaynak: USDA, 2018

Tablo 13. Dünya soya yağı arz ve kullanımı (bin ton)

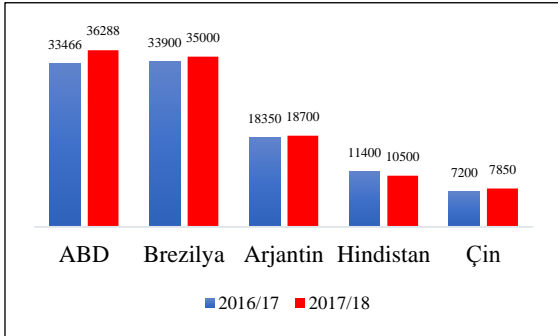
	2015/2016 (Durum)	2016/2017 (Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
ARZ			
Başlangıç Stokları	3.574	3.573	3.294
Üretim	51.087	53.950	55.933
İthalat	10.721	10.937	11.061
Toplam Arz	65.382	68.460	70.288
KULLANIM			
Tüketim	50.202	53.854	55.965
İhracat	11.577	11.312	11.253
Toplam Kullanım	65.382	68.460	70.288
Bitiş Stokları	3.603	3.294	3.070

Kaynak: USDA, 2018

DÜNYADA ÖNGÖRÜ 2017/18

Dünya soya üretim alanlarında artış olacağı öngörülüyor

2017/18 üretim sezonunda küresel soya ekim alanlarında %4,82 oranında büyüme olacağı öngörülmektedir. 2016/17 sezonunda 120.298 bin ha olan dünya soya üretim alanlarının 126.098 bin ha olacağı öngörülmektedir. Soya üretiminde önde gelen ülkelerin 2017/18 sezonunda üretim alanlarını arttıracığı öngörülmektedir. Soya üretim alanlarını en fazla arttıracığı öngörülen ülke ise ABD olmuştur. 2016/17 üretim sezonunda 33.466 bin ha olan ABD soya üretim alanlarının 2017/18 sezonunda %8,43 oranında artarak 36.288 bin ha alana yükseleceği tahmin öngörülmektedir (Şekil 14).

Şekil 14. Soya üretim alanı 2018 yılı tahmini (bin ha)

Kaynak: USDA

Dünya soya üretiminde bir miktar azalış olacağı tahmin ediliyor

USDA verilerine göre 2016/17 sezonunda 351.317 bin ton olan dünya soya üretiminin %0,8 oranında azalarak 348.569 bin ton olacağı öngörülmektedir. Dünya soya üretiminde önde gelen ülkelerin 2017/18 sezonunda üretim miktarında meydana gelecek değişim öngörülürü Tablo 14'de gösterilmiştir. Çin soya üretim miktarını en fazla arttıracak ülke olarak öngörülmekte olup 12.900 bin ton olan soya üretimini 2017/18 sezonunda %10,1 oranında arttırarak 14.200 bin tona yükseleceği öngörülmektedir. Hindistan'ın ise %13 oranında azalış ile soya üretim miktarını en fazla azaltan ülke olacağı öngörülürken, ABD'nin %2,2 oranında artış, Brezilya'nın %3,6 oranında azalış ve Arjantin'in %3,1 oranında azalış göstereceği öngörülmektedir.

Tablo 14. Dünya soya üretim miktarı değişimi (bin ton)

Ülkeler	2016/17	2017/18	Değişim (%)
ABD	116.920	119.518	2,2
Brezilya	114.100	110.000	-3,6
Arjantin	57.800	56.000	-3,1
Çin	12.900	14.200	10,1
Hindistan	11.500	10.000	-13,0
Dünya	351.317	348.569	-0,8

Kaynak: USDA

Dünya soya ithalatının artacağı öngörülüyor

USDA verilerine göre 2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda 144.219 bin ton olan dünya soya ithalat miktarının 2017/18 sezonunda %4,1 oranında artarak 150.165 bin tona çıkacağı öngörülmektedir.

Dünyanın en büyük soya ithalatçısı durumunda olan Çin'in 2016/17 sezonunda 93.495 bin ton soya ithalatını 2017/18 sezonunda %3,75 oranında arttırarak 97.000 bin tona çıkaracağı öngörülmektedir. AB'nin 2016/17 sezonunda 13.379 bin ton olan ithalatını %4,64 oranında arttırarak 14.000 bin tona ve Meksika'nın ise 4.126 bin ton olan ithalatını 4,22 oranında arttırarak 4.300 bin tona yükselteceği öngörülmektedir.

Dünya soya ihracatının artacağı öngörülmektedir

USDA verilerine göre 2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda 147.266 bin ton olan dünya soya ihracat miktarının 2017/18 sezonunda %3,3 oranında artarak 152.185 bin tona çıkacağı öngörülmektedir.

2016/17 üretim ve pazarlama sezonunda dünya soya ihracatında 63.137 bin ton ilk sırada yer alan Brezilya'nın 2017/18 sezonunda da %9,29 oranında artışla 69.000 bin ton ile yine ihracatta birinci sırada yer alacağı öngörülmektedir. 2017/18 sezonunda Arjantin'in ihracatını %20,9 oranında arttıracığı ve ABD'nin ise %-3,4 oranında azaltacağı öngörülmektedir.

Dünya soya yağı üretim miktarının artacağı tahmin ediliyor

USDA verilerine göre 2016/2017 üretim sezonunda 53.950 bin ton olan dünya soya yağı üretim miktarının 2017/2018 üretim sezonunda %3,68 oranında artarak 55.933 bin tona yükseleceği öngörülmektedir (Tablo 15). USDA verilerine göre dünyanın en büyük soya yağı üreticisi olan Çin'in 2016/17 sezonunda 15.770 bin ton olan üretimini 2017/18 sezonunda %7,95 oranında arttırarak 17.024 bin tona çıkaracağı öngörülmektedir.

Tablo 15. Dünya soya yağı üretimi öngörüsü (bin ton)

Ülkeler	2016/17	2017/18	Değişim %
Çin	15.770	17.024	7,95
ABD	10.024	10.217	1,93
Arjantin	8.395	8.440	0,54
Brezilya	7.850	8.060	2,68
AB	2.736	2.755	0,69
Diğer	9.175	9.437	2,86
Dünya	53.950	55.933	3,68

Kaynak: USDA

USDA verilerine göre dünya soya yağı toplam arzının 2017/18 sezonunda bir önceki yıla göre %2,67 oranında artarak 70.288 bin tona yükseleceği öngörülmektedir. Soya yağı ihracatının bir önceki yıla göre %0,5 oranında azalarak 11.061 bin tona düşeceği, soya yağı ithalatının ise bir önceki yıla göre %1,13 oranında artarak 11.061 bin tona çıkacağı öngörülmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM 2015/16

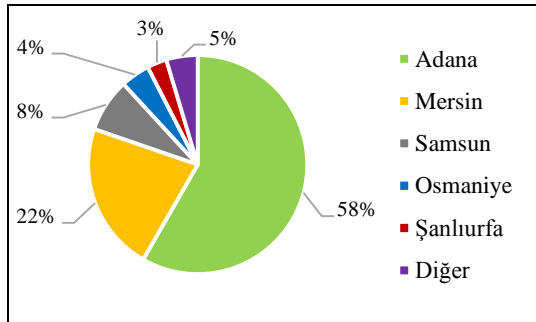
TÜİK verilerine göre Türkiye'de 2016 yılında toplam 381.804 da alanda soya üretimi gerçekleştirilerek bir önceki yıla göre soya üretim alanlarında %3,79 oranında artış sağlanmıştır. Tablo 16 incelendiğinde Türkiye'de 2016 yılında en fazla soya üretim alanının 222.607 da ile Adana iline ait olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Mersin, Samsun, Osmaniye ve Şanlıurfa illeri gelmektedir.

Tablo 16. Türkiye'de 2016 yılı soya üretim alanlarının illere göre dağılımı (da)

İller	Soya üretim alanı (da)
Adana	222.607
Mersin	83.894
Samsun	30.083
Osmaniye	16.444
Şanlıurfa	11.094
Diğer	17.682
Toplam	381.804

Kaynak: TÜİK

Şekil 15'de Türkiye'de 2016 yılında soya üretim alanlarının illere göre oransal dağılımı gösterilmiştir. Adana ili tek başına Türkiye soya üretim alanlarının %58'ini karşıladığı görülürken, Mersin ili %22 oranıyla ikinci sırada gelmektedir. Üretim alanları sıralamasında ilk beş sıraya giren illerin Türkiye soya üretim alanlarının %95'ine sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 15. Türkiye'de 2016 yılı soya üretim alanlarının illere göre dağılımı (%)

TÜİK verilerine göre Türkiye'de 2016 yılında üretilen soya miktarı bir önceki yıla göre yaklaşık %2,5 oranında artış göstererek 165.000 ton olmuştur. Tablo 17'de Türkiye'de 2016 yılında üretilen soya miktarının illere göre dağılımı gösterilmiştir. Adana 100.436 ton ile ilk sırada

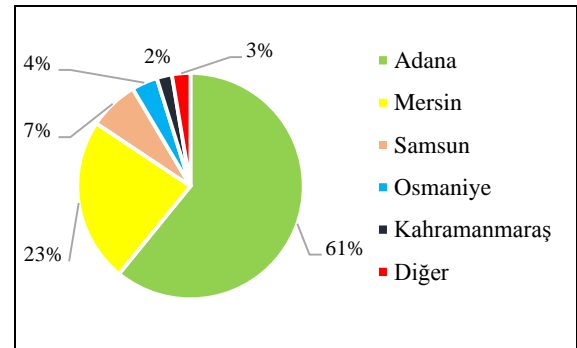
yer alırken, Mersin 38.747 ton ile ikinci sırada yer almıştır. Samsun, Osmaniye ve Kahramanmaraş ise soya üretiminde önde gelen diğer iller olarak öne çıkmıştır.

Tablo 17. Türkiye'de soya üretim miktarının illere göre dağılımı (ton)

İller	Soya üretim alanı (da)
Adana	100.436
Mersin	38.747
Samsun	11.751
Osmaniye	6.105
Kahramanmaraş	3.597
Diğer	4.354
Toplam	165.000

Kaynak: TÜİK

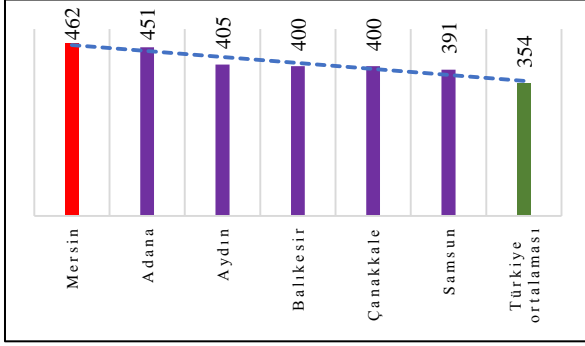
Şekil 16'da Türkiye'de 2016 yılında üretilen toplam soya miktarının illere göre oranları gösterilmiştir. Adana ili Türkiye'de üretilen toplam soya miktarının %61'ini tek başına üretirken, Mersin ise %23'ünü üretmiştir. Adana ve Mersin illeri 2016 yılında Türkiye'de üretilen toplam soya miktarının %84'ünü karşılamıştır.

Şekil 16. Türkiye'de soya üretim miktarının illere göre dağılımı (%)

Türkiye dünya soya üretim alanları ve üretim miktarında önemli bir ülke durumunda olmamasına rağmen soya verimleri bakımından dünya verim ortalamalarının üzerinde verim ortalamasına sahiptir. USDA verilerine göre dünya 2016 yılı soya verim ortalaması 292 kg/da iken TÜİK verilerine göre Türkiye 2016 yılı soya verim ortalaması 354 kg/da'dır. Şekil 17'de Türkiye'de 2016 yılı soya verim ortalamalarının illere göre dağılımı gösterilmiştir. Mersin ili soya verim ortalaması 462 kg/da ile Türkiye'de ilk

sırada yer alırken, Adana ili ise 451 kg/da ile ikinci sırada yer almıştır.

Şekil 17. Türkiye'de illere göre soya verim ortalamaları (kg/da)

Kaynak: TÜİK

TÜİK verilerine göre 2015/16 soya üretim ve pazarlama sezonunda Türkiye'nin soya arzı 2,4 milyon ton, kullanılabilir üretim 159 bin ton, ithalatı 2,3 milyon ton, ve yurt içi kullanımı 2,3 milyon ton olurken, ihracatı 117 bin ton olmuştur. Kişi başı soya tüketimi 0,4 kg ve yeterlilik derecesi %6,9 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye 2016 yılında 93 ton tohumluk soya fasulyesi ihracat yapmış ve bu ihracattan 103.419 \$ gelir elde etmiştir.

Türkiye en fazla Irak'a tohumluk soya fasulyesi ihraç ederken (55 ton) Azerbaycan, Tacikistan, Türkmenistan ve Kazakistan ise diğer ihracat yapılan ülkeler arasındadır. Türkiye'nin 2016 yılında ham soya ihracatı toplamı ise 34 milyon ton olurken, bu ihracatların karşılığı ise 25 milyon \$ olmuştur. Türkiye'nin ham soya yağı ihracatının 1/3'ü Irak'a gerçekleşirken, Çin, Cezayir, KKTC ve Ürdün ise ham soya yağı ihracatımızın yapıldığı diğer ülkeler olmuştur.

Türkiye'nin soya türevleri içinde dış ticarete konu olan en önemli ürünü soya fasulyesi yağından arta kalan küspe ve katı atıklarıdır. 2016 yılında 44 milyon ton soya küspesi ihraç eden Türkiye buna karşılık 664 milyon ton soya küspesi ithal etmiştir. Soya küspesi ihracatının karşılığı 19 milyon \$ olurken, ithalatın karşılığı ise 254 milyon \$ olmuştur. Soya küspesi ihracatının %62,4'ü Irak'a gerçekleştirilirken, KKTC, Lübnan, Türkmenistan ve Azerbaycan ise diğer ihracat yaptığımız ülkeler arasındadır.

Türkiye'nin soya küspesi ithalatının yaklaşık %71'i Arjantin'den gerçekleştirilmiştir. ABD, Ukrayna, İspanya, Brezilya ve Bulgaristan ise Türkiye'nin soya küspesi ithalatı yaptığı diğer

önemli ülkelerdir. Türkiye'nin soya ve soya küspesi dış ticaret hareketliliği; Güney Amerika kıtası ülkelerinden ithalat yapıp, Orta Doğu ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleri ülkelerine ihracat yapılması şeklinde gerçekleşmektedir.

TÜRKİYE'DE TAHMİN 2016/17

Soya bitkisi Türkiye'de ilk kez 1930'lu yıllarda üretilmeye başlanmış ve o yıllarda sadece Karadeniz Bölgesi'nde tarımı yapılmıştır. Daha sonra uygulamaya konulan ikinci ürün projesi ile soya tarımı bugün ağırlıklı olarak Akdeniz Bölgesi'nde yapılmaktadır.

Soya dünya genelinde birçok ülke için yağlı tohumlar arasında öncelikli ürün olmasına ve toplam yağlı tohum üretiminin yaklaşık %50'sini oluşturmasına karşın, Türkiye'de bu oran sadece %4'tür.

Soyanın en önemli özelliği, diğer bitki ve hayvan yem kaynaklarına göre, birim alandan daha fazla ve ucuz protein sağlamasıdır. Soya protein, hayvansal proteine en yakın protein olup, biyolojik değeri çok yüksektir. Bu nedenle soya yağsız unu özellikle kümes ve küçükbaş hayvanları, süt ve besi sığırları rasyonlarında protein kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Günümüzde ekim alanı ve üretim bakımından Akdeniz Bölgesi'nde önemli bir yere sahip olan soya, özellikle Çukurova'da tahıl üretiminden sonra ikinci ürün olarak ön plana çıkmaktadır. Soyanın sulama ile kolayca üretilmesi bu bölgedeki gelişmesini desteklemiştir (Bayer ve Yılmaz 2004).

Türkiye'de soya en çok hayvan yemi olarak tüketilmektedir. Soya ve soya ürünlerinin nerede ise tamamını bugün için ithal etmek durumunda olan Türkiye'de bu ürünlere ihtiyaç, kanatlı yemi üretiminin artışı oranında artmaktadır. Yem sanayi için yapılan ithalatın önemli nedenlerinden biri ithal küspelerinin protein oranlarının yerli üretime göre yüksek oluşudur.

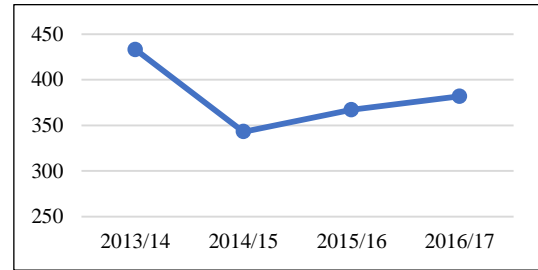
Türkiye soya üretimi açısından yeterli iklim koşullarına sahip olmasına rağmen, üreticilerin daha düşük maliyetli ürünleri tercih etmesi nedeniyle üretimde istenilen düzeye ulaşamamıştır (Öner, 2006).

Ayrıca, özellikle dünya soya fiyatlarının yurtiçi fiyatlardan düşük gerçekleştiği yıllarda üreticiler pazarlama problemi yaşadığından, daha kolay pazarlayacağı ürünleri tercih etmektedirler.

Türkiye'de başlıca üretim bölgesi olan Çukurova, bölgesinde soya, pamuk ve mısıra karşı maliyet avantajına sahiptir (Sirtoglu, 2014).

Soya üretim alanlarının artacağı tahmin ediliyor.

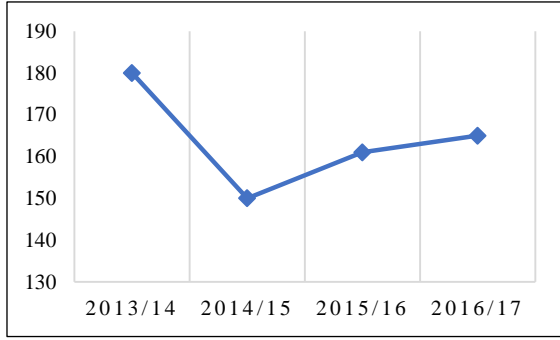
Türkiye'de soya üretim alanları azalan bir seyir göstermektedir. Türkiye'de yıllar itibarıyla soya üretim alanları Şekil 18'de gösterilmiştir. 2013/14 üretim sezonunda 433 bin ha olan Türkiye soya üretim alanlarının 2016/17 sezonunda yaklaşık %12 oranında azalarak 382 bin ha alana düşeceği tahmin edilmektedir. Bu düşüş ile birlikte 2015/16 üretim sezonunda 367 bin ha olan soya üretim alanlarının 2016/17 üretim sezonunda %4 oranında artarak 381,8 bin ha alana yükseleceği ancak 2013/14 üretim sezonundaki ekiliş alanlarının çok altında kalacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 18. Türkiye'de soya üretim alanları (bin ha)
Kaynak: USDA

Soya üretim miktarının artacağı tahmin ediliyor.

Türkiye'de soya üretim alanlarındaki azalmaya bağlı olarak soya üretim miktarlarının da azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. 2013/14 üretim sezonunda 180 bin ton olan Türkiye soya üretim miktarının 2016/17 üretim sezonunda %8,33 oranında azalarak 165 bin tona düşeceği tahmin edilmektedir. Türkiye'de soya üretim miktarının 2016/17 üretim sezonunda bir önceki yıla göre %2,5 oranında artış göstererek 165 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir (Şekil 12).

Şekil 19. Türkiye'de soya üretim miktarları (bin ton)

Kaynak: USDA

Üretiminde Adana'nın üstünlüğünün süreceği tahmin ediliyor.

Türkiye'de soya üretimi daha çok güney illerimizde yoğunlaşmış olup bu bölgelerden farklı olarak Samsun ili üretimde önemli pay sahibi olarak dikkat çekmektedir. 2016 yılında 222.607 ton soya üretimi yapan Adana ilinin 2017 yılında üretimi yaklaşık %15 oranında azalarak 188.354 tona düşeceği tahmin edilmektedir (Tablo 18).

Tablo 18. Türkiye'de soya üretimi yapılan illerin oranları (ton)

İller	2016	2017
Adana	222.607	188.354
Mersin	83.894	64.400
Samsun	30.083	25.544
Osmaniye	16.444	14.460
Kahramanmaraş	10.785	11.405
Şanlıurfa	11.094	7.750
Mardin	2.495	2.000
Aydın	840	1.025
Diyarbakır	1.107	750
Konya	283	277
Hatay	962	-
Diğer	1.210	730
Türkiye	381.804	316.695

Kaynak: TÜİK

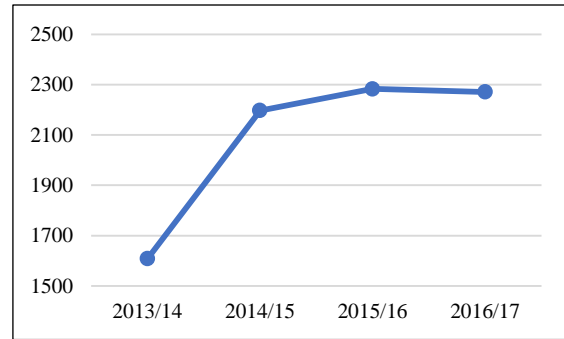
2016 yılında Türkiye soya üretiminin %58,30'unu gerçekleştiren Adana ilinin, 2017 yılında da üretim miktarını %2 oranında arttırarak üretimin %59,47'sine sahip olacağı tahmin edilmektedir. 2016 yılında toplam soya üretiminin %21,97'sini gerçekleştiren Mersin ilinin ise, 2017 yılında %7,4 oranında üretimi azalarak %20,34 oranına düşse de ikinci sıradaki yerini koruyacağı tahmin edilmektedir. Genel

olarak Adana, Mersin, Samsun, Osmaniye ve Kahramanmaraş illerinin Türkiye soya üretiminin yaklaşık %96'sını karşılayacağı tahmin edilmektedir.

Soya ithalatı aynı seviyede kalacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye soya ihtiyacını ülke içi üretiminden karşılayamadığı için bu açığı ithalat yaparak kapatmaktadır. 2013/14 sezonunda 1.608 bin ton soya ithalatı yapan Türkiye 2014/15 üretim sezonunda ithalatını %36,63 oranında arttırarak 2.197 bin tona yükseltmiştir. 2015/16 sezonunda ithalatı yaklaşık %4 oranında arttırarak 2.283 bin tona yükselten Türkiye'nin 2016/17 sezonunda ise bir önceki sezona göre soya ithalatını %0,5 oranında azaltarak 2.271 bin tona düşüreceği tahmin edilmektedir.

Biyogüvenlik Yasası gereği GDO'lu soyadan üretilen soyanın yalnızca yem ve sanayide kullanımına (çoğunlukla boya ve mürekkep üretimi) izin verilmektedir. GDO'lu soyanın gıda amaçlı kullanımı yasaktır. Bu nedenle soya yağı yalnızca yerli üretimden elde edilmektedir. GDO'lu olmayan soyanın gıda amaçlı kullanımına izin verilmektedir. Soya yağının büyük bir kısmı margarin üretiminde kullanılmaktadır.

Şekil 20. Türkiye soya ithalat miktarı (bin ton)

Türkiye'nin 2016/17 sezonunda soya ithalatı yapacağı tahmin edilen ülkeler Tablo 15'de gösterilmiştir. Türkiye'nin yapacağı soya ithalatının %31,4'ünü Ukrayna'dan gerçekleştireceği tahmin edilirken, ikinci ve üçüncü sırada ise Paraguay (%27,48) ve ABD (%20,26) yer almaktadır.

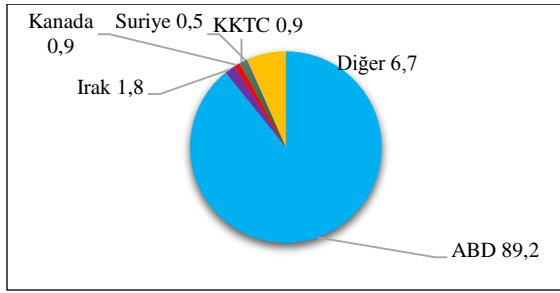
Tablo 19. Türkiye'nin soya ithalatı yapacağı tahmin edilen ülkeler (2017)

Ülkeler	Ton	%
Ukrayna	6.828.485	31,39
Paraguay	5.977.436	27,48
ABD	4.406.677	20,26
Brezilya	2.019.749	9,28
Arjantin	926.221	4,26
Kanada	693.928	3,19
Diğer	901.424	4,14
Türkiye	21.753.920	100,00

Kaynak: TÜİK

Soya ihracatı artış gösterdi

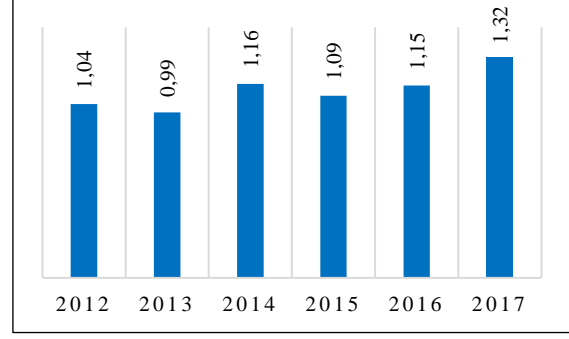
Türkiye soya ihracat miktarı 2015/16 sezonunda 118 bin ton iken 2016/17 sezonunda %11,41 oranında artarak 131 bin tona yükseleceği tahmin edilmektedir. Türkiye'nin soya ihracatı yapacağı tahmin edilen ülkeler Şekil 14'de gösterilmiştir. 2016/17 sezonunda Türkiye'nin %89,2 oranında en yüksek pay ile ABD'ye soya ihracatı yapacağı tahmin edilmektedir.

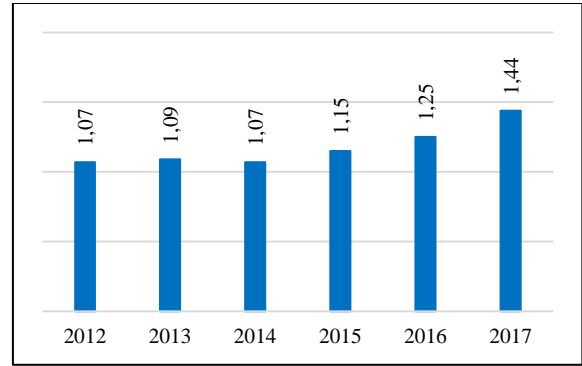
Şekil 21. Türkiye'nin soya ihracatı yaptığı ülkeler (%)

Soya üretici fiyatları arttı

Şekil 15'de yıllar itibarıyla Türkiye'de soya üretici fiyatları gösterilmiştir. Türkiye'de 2017 üretim sezonunda soya fiyatları bir önceki yıla göre %14,8 oranında artarak 1,32 TL/kg'a yükselmiştir.

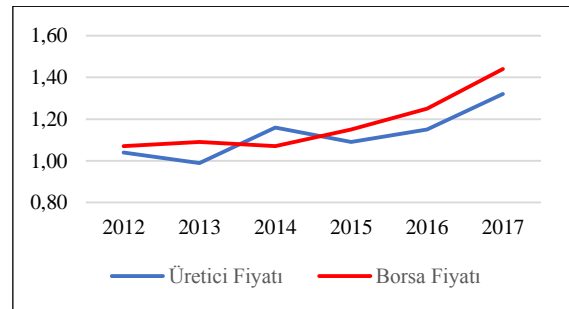
Şekil 22. Türkiye'de soya üretici fiyatları (TL/kg)
Kaynak: TÜİK

Türkiye'de soyanın borsa alış fiyatları 2016 yılında 1,25 TL/kg iken 2017 yılında %15,2 oranında artarak 1,44 TL/kg olmuştur. Borsa fiyatlarında Adana Ticaret Borsasının verileri esas alınmıştır (Şekil 16).

Şekil 23. Türkiye'de soya borsa fiyatları (TL/kg)

Türkiye'de soya üretici fiyatları ve borsa soya alış fiyatları Şekil 17'de gösterilmiştir.

Şekil 24. Türkiye'de soya üretici ve borsa fiyatları (TL/kg)

Tablo 20. Türkiye soya arz ve kullanımı (bin ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Ekim Alanı (bin da)	433	343	367	382	317
Verim (kg/da)	416	437	438	432	442
Yurtiçi Tohum Üretimi	180	150	161	165	140
Kullanılabilir Üretim	179	149	160	164	139
Başlangıç Stoku	20	150	359	274	313 ¹
İthal küspe	795	473	591	789	700 ¹
İthal Tohum	1.608	2.197	2.283	2.271	2.250
İthal Küspenin Tohum Eşdeğeri	1.060	631	788	1.052	933
Toplam Tohum İhtiyacı	2.668	2.828	3.071	3.323	3.183
TOPLAM ARZ	1.807	2.496	2.802	2.709	2.702
Kullanım					
Tohum İhracatı	7	10	118	132	50 ¹
Tüketim	1.650	2.127	2.410	2.264	2.354
TOPLAM KULLANIM	1.807	2.496	2.802	2.709	2.702
Bitiş Stoku	150	359	274	313	298 ¹

Kaynak: TÜİK ve USDA verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 03.06.2018) *Pazarlama yılı: 1 Eylül-31 Ağustos (¹USDA)

TÜRKİYE’DE ÖNGÖRÜ 2017/18

Soya üretim alanlarının azalacağı öngörülüyor

Türkiye’de USDA verilerine göre 2017/18 sezonunda soya ekim alanlarının 30 bin hektardan %26,6 oranında azalarak 22 bin hektara düşeceği öngörülmektedir.

Soya üretim miktarının azalacağı tahmin ediliyor

Türkiye’de USDA verilerine göre 2017/18 sezonunda soya üretim miktarının 100 bin tondan %15,0 oranında azalarak 85 bin tona düşeceği öngörülmektedir.

Türkiye’de soya için başlangıç stoklarının 2016/17 sezonunda 274 bin ton olduğu ve 2017/18 sezonunda bu rakamın %14,2 oranında artarak 313 bin tona çıkacağı öngörülmektedir. Türkiye’nin toplam soya arzı 2016/17 sezonunda 2.645 bin ton iken 2017/18 sezonunda bu miktarın %0,1 oranında artarak 2.648 olacağı öngörülmektedir. **İthalat ve ihracatın azalacağı tahmin ediliyor** USDA verilerine göre 2017/18 sezonunda Türkiye’nin soya ithalatının bir önceki yıla göre %1 oranında azalarak 2.250 bin tona düşeceği, ihracatının ise bir önceki yıla göre %24,2 oranında azalarak 100 bin tona düşeceği öngörülmektedir. Bitiş stoklarının ise %1,6 oranında artarak 318 bin tona yükseleceği, soya verimlerinin ise %15,9 oranında artarak 386 TL/kg’a yükseleceği öngörülmektedir.

Soya yağı üretim miktarının azalacağı tahmin ediliyor

USDA verilerine göre 2017/18 sezonunda Türkiye’de soya yağı üretiminin bir önceki yıla göre %4,7 oranında azalarak 162 bin tona düşeceği öngörülmektedir. Yine USDA verilerine göre Türkiye soya yağı başlangıç stoklarının 47 bin tondan 14 bin tona düşeceği, ithalatın gerçekleşmeyeceği, ihracatın bir önceki yıla göre %26 oranında düşerek 50 bin tona düşeceği, toplam soya yağı arzının 217 bin tondan 176 bin tona düşeceği ve bitiş stoklarının ise 14 bin tondan 6 bin tona düşeceği öngörülmektedir.

Soya Politikaları

Geniş bir kullanım alanına sahip olan soya, gıda olarak kullanımının dışında hayvan yemi ve sanayi hammaddesi olarak değerlendirilmektedir. Soya proteini, hayvansal proteine en yakın protein olmasından dolayı ve biyolojik değeri çok yüksek olduğu için, soya yağsız unu özellikle kanatlı ve küçükbaş hayvanları, süt ve besi sığırları rasyonlarında protein kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda soyanın, biyodizel hammaddesi olarak kullanılmaya başlamasının da etkisiyle soyaya olan talep sürekli artmaktadır. (Onat, 2012)

Türkiye’de verilen desteklerle soya üretimi artış gösterse de, hem gıda sanayi hem de karma yem sanayinin çok önemli bir hammaddesi olan soya talebi, yurt içinden karşılanamamasından dolayı ithalat yoluyla giderilmektedir. Türkiye’de soya üretilmesi için gerekli ekolojik ve iklimsel şartlar mevcut olmasına rağmen, aynı şartlarda yetiştirilen diğer alternatif ürünler ile ekonomik olarak rekabet edemediği için üreticiler tarafından istenilen düzeyde rağbet görmemektedir. Bunun için gümrük vergileri ve fiyat politikalarının üreticiler için avantajlı hale getirilmesinin yanında, soyanın desteklenmesine devam edilmesi ve desteklerin artan girdi maliyetleri göz önünde bulundurularak güncellenmesi gerekmektedir. Türkiye’de soya ana ürün ve ikinci ürün olarak yetiştirilebilmektedir. Sıcaklığın soyayı ana ürün olarak yetiştirmeye imkan sağladığı Karadeniz ve Marmara Bölgelerinde ana ürün, ikinci ürün olarak yetiştirmeye imkan sağladığı Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerde ise ikinci ürün olarak yetiştirilmesi, geliştirilen çeşitlerin uygun ekolojik bölgelerde ekim alanları bularak yayılmasının sağlanması ve baklagil bitkisi olarak soyanın, ekim nöbeti sistemlerinin içine alınması hem bitkisel yağ açığımızın kapatılmasına destek olmak hem de ithalatın azaltılmasına katkıda bulunmak açısından çözüme yönelik hedefler olabilecektir.

Soya 1978-1983 yılları arasında ve 1991 yılında desteklenen ürünler listesine dahil edilmiştir. Çukurova Bölgesi’nde soya üretimi, 1980 yılında Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir proje ile desteklenmiş ve hedeflenen verim düzeylerine ulaşılmıştır. Türkiye’de soyanın en önemli alıcıları Çukurova Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Çukobirlik), yem fabrikaları, yemeklik yağ ve diğer gıda sanayii firmalarıdır. Soya üretimi 1987 yılında 250 bin ton ile rekor düzeye ulaşmışsa da izleyen yıllarda sürekli bir azalma yaşanmıştır. Bu azalışın en önemli nedenleri arasında 1987-1998 yılları arasında mısır ve soya arasındaki fiyat paritesinin mısır lehine gelişmesi ve Çukurova Bölgesi’nde mısır üretiminde zaman içerisinde yaşanan verim artışı gösterilebilir (Tosun, 2003).

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü soya fasulyesinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir. Yağlı tohumlu bitkiler içerisinde yer alan soya için 2017 yılında fark ödemesi destelemeleri kapsamında 0,6 TL/kg destekleme yapılmıştır. Ayrıca sözleşmeli soya üretimi yapan işletmelere ilave olarak 0,03 TL/kg destek verilmektedir. Bununla birlikte soya üreticileri 2016 yılında birleştirilen mazot ve gübre desteğinden 11 TL/da olarak yararlanırken, 2012 yılından itibaren sertifikalı tohum kullanım desteği olarak 20 TL/da ve 0,35 TL/kg yurt içi sertifikalı tohum üretim desteğinden faydalandırılmaktadır.

Ekim 2009 yılından bu yana, Türkiye’nin biyoteknoloji düzenlemelerinin soya ticareti üzerinde önemli etkileri olmuştur. GDO’lu ürünlere yasak getirilmesi ithalatta belirsizlikler oluşturmuştur. 26 Eylül 2010’da yeni bir Biyogüvenlik Yasası kabul edilmiştir.

2010 yılında çıkarılan biyogüvenlik yasası ile GDO'lu soyanın gıda ve endüstriyel kullanımı yasaklanmış ve yem olarak kullanımına sınırlama getirilmiştir.

Kanunun çıkarıldığı 26 Eylül 2010 tarihinden bugüne kadar Biyogüvenlik Kurulu kararı ile genetiği değiştirilmiş 10 adet soya çeşidi ve ürünlerinin yem amaçlı kullanımına izin verilirken, gıda olarak herhangi bir GDO'lu ürüne onay verilmemiştir.

Türkiye'de soya uzun yıllardır hem ikinci ürün üretimini teşvik için hem de bitkisel yağ açığını giderebilmek amacıyla devlet destekleme alımları kapsamına dahil edilmiştir. Ancak 1994 yılında ekonomik istikrar tedbirleri çerçevesinde destekleme kapsamından çıkarılmıştır. 1995 yılında imzalanan GATT anlaşması çerçevesinde Türkiye, ithalatta tüm tarife dışı engelleri kaldırarak tek vergiyi (G.V.) taahhüt etmiş ve bu vergi oranlarını soya fasulyesinde %30 ve soya yağında %40 olarak belirtmiştir. Ancak 10 yıl içinde bu vergi oranı azaltılarak 2010 yılında soya'ya %8 ve soya yağında %31,2 G.V. oranı taahhüt edilmiştir. 2015 yılı itibarıyla soya ve türevlerine ilişkin gümrük vergisi oranları Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Soya ve türevlerine ilişkin gümrük vergisi uygulamaları

GTİP	META	GÜMRÜK VERGİSİ		
		DTÖ ÜST LİMİT (%)	AB – EFTA (%)	Diğer Ülkeler (%)
TOHUMLAR				
120190	Soya Fasulyesi	23,1	0	0
HAM YAĞLAR				
150710	Soya Fasulyesi Yağı	19,5 / 31,2	31,2	31,2
RAFİNE YAĞLAR				
150790	Soya Fasulyesi Yağı	31,2	31,2	31,2
KÜSPELER				
230400	Soya Küspesi*	13,5	5	5

* AB ülkeleri için soya küspesi gümrük vergisi %0 olarak uygulanır.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünyada başlıca yağlı tohumların arzı ve dağılımı

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*	16/17 - 17/18 Değişim (%)	% Pay (2017/2018)
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	112.629	118.448	120.428	120.302	125.809	4,58	45,47
Kanola	36.014	35.517	33.863	34.302	35.719	4,13	12,91
Pamuk Çiğiti	31.895	33.080	29.661	28.994	32.753	12,96	11,84
Yerfıstığı	26.172	24.317	24.764	25.296	25.317	0,08	9,15
Ayçiçeği	24.031	23.149	23.292	25.238	25.227	-0,04	9,12
Palm Çekirdeği	18.452	19.14	19.767	20.224	20.931	3,50	7,57
Hindistan Cevizi	10.972	10.952	10.967	10.952	10.914	-0,35	3,94
Toplam	260.165	245.463	262.742	265.308	276.670	4,28	100,00
ÜRETİM (1000 TON)							
Soya	282.749	320.017	313.767	351.323	346.919	-1,25	59,96
Kanola	71.675	71.454	69.961	71.256	73.098	2,59	12,63
Ayçiçeği	41.537	39.248	40.296	47.609	45.767	-3,87	7,91
Yerfıstığı	41.868	40.452	40.422	43.054	44.123	2,48	7,63
Pamuk Çiğidi	45.041	44.431	35.774	39.010	44.577	14,27	7,70
Palm Çekirdeği	15.935	16.559	15.963	17.304	18.592	7,44	3,21
Hindistan Cevizi	5.416	5.422	5.317	5.414	5.543	2,38	0,96
Toplam	504.221	537.583	521.500	574.970	578.619	0,63	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Soya	113.067	124.362	133.33	144.248	150.235	4,15	86,93
Kanola	15.549	14.318	14.419	15.651	16.427	4,96	9,50
Yerfıstığı	2.389	2.517	3.307	2.990	3.184	6,49	1,84
Ayçiçeği	1.624	1.559	1.865	2.124	1.836	-13,56	1,06
Pamuk Çiğidi	784	676	683	960	1.005	4,69	0,58
Hindistan Cevizi	88	97	126	128	75	-41,41	0,04
Palm Çekirdeği	64	68	56	63	67	6,35	0,04
Toplam	133.565	143.597	20.456	166.164	172.829	4,01	100,00

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*	16/17 - 17/18 Değişim (%)	% Pay (2017/2018)
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya	242.833	264.860	275.308	288.543	300.097	4,00	61,56
Kanola	66.862	67.579	68.002	69.280	69.593	0,45	14,28
Ayçiçeği	36.992	35.548	36.647	43.028	42.163	-2,01	8,65
Pamuk Çiğidi	34.216	33.841	28.385	29.191	33.374	14,33	6,85
Yerfıstığı	17.697	16.773	16.815	18.193	18.267	0,41	3,75
Palm Çekirdeği	15.846	16.503	15.891	17.168	18.488	7,69	3,79
Hindistan Cevizi	5.401	5.381	5.315	5.356	5.483	2,37	1,12
Toplam	419.847	440.485	446.363	470.759	487.465	3,55	100,00
İHRACAT (1000 TON)							
Soya	112.722	126.217	132.554	147.217	151.952	3,22	86,41
Kanola	15.099	15.105	14.347	15.903	16.731	5,21	9,51
Yerfıstığı	2.901	3.300	3.530	3.634	4.039	11,14	2,30
Ayçiçeği	1.956	1.659	2.006	2.477	1.955	-21,07	1,11
Pamuk Çiğidi	941	719	690	913	1.025	12,27	0,58
Hindistan Cevizi	107	109	110	147	99	-32,65	0,06
Palm Çekirdeği	42	42	44	84	49	-41,67	0,03
Toplam	133.768	147.151	153.281	170.375	175.850	3,21	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Soya	62.410	77.734	77.924	96.135	98.135	2,08	88,87
Kanola	7.503	7.544	6.610	5.386	5.711	6,03	5,17
Yerfıstığı	3.706	3.280	2.588	2.257	2.564	13,60	2,32
Ayçiçeği	3.008	2.764	2.267	2.575	2.089	-18,87	1,89
Pamuk Çiğidi	1.779	1.680	904	1.334	1.601	20,01	1,45
Palm Çekirdeği	290	263	235	238	238	0,00	0,22
Hindistan Cevizi	115	102	84	88	90	2,27	0,08
Toplam	78.811	93.367	90.612	108.013	110.428	2,24	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 20.12.2016) *Tahmin

Ek Tablo 2. Dünyada başlıca bitkisel yağların arzı ve dağılımı

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*	16/17-17/18 Değişim (%)	% Pay (2017/2018)
ÜRETİM (1000 TON)							
Palm Yağı	59.362	61.872	58.902	64.874	69.774	7,55	35,89
Soya Yağı	45.230	49.308	51.592	53.950	55.933	3,68	28,77
Kanola Yağı	27.276	27.617	27.858	28.323	28.462	0,49	14,64
Ayçiçek Yağı	15.45	14.917	15.377	18.169	17.716	-2,49	9,11
Palm Çekirdeği Yağı	7.071	7.314	7.007	7.594	8.119	6,91	4,18
Yerfıstığı Yağı	5.724	5.427	5.442	5.895	5.918	0,39	3,04
Çiğit Yağı	5.160	5.123	4.291	4.417	5.057	14,49	2,60
Hindistan Cevizi Yağı	3.382	3.372	3.322	3.352	3.437	2,54	1,77
Toplam	153.205	174.950	173.791	186.574	194.416	4,20	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Palm Yağı	41.992	44.840	42.550	45.167	47.082	4,24	59,95
Soya Yağı	9.253	10.032	11.632	10.937	11.061	1,13	14,52
Ayçiçek Yağı	6.969	6.179	6.998	9.003	8.278	-8,05	11,95
Kanola Yağı	3.820	3.951	4.136	4.358	4.468	2,52	5,78
Palm Çekirdeği Yağı	2.502	3.055	2.633	2.659	2.731	2,71	3,53
Hindistan Cevizi Yağı	1.736	1.823	1.578	1.450	1.424	-1,79	1,92
Yerfıstığı Yağı	190	248	240	223	243	8,97	0,30
Çiğit Yağı	82	74	53	52	50	-3,85	0,07
Toplam	66.544	70.202	69.820	73.849	75.337	2,01	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya Yağı	242.833	264.860	275.308	288.522	300.097	4,01	59,19
Kanola Yağı	66.862	67.579	68.002	69.280	69.593	0,45	14,21
Ayçiçek Yağı	37.046	35.602	36.701	43.082	42.217	-2,01	8,84
Çiğit Yağı	34.216	33.841	28.385	29.191	33.374	14,33	5,99
Yerfıstığı Yağı	17.697	16.773	16.815	18.193	18.267	0,41	3,73
Palm Çekirdeği Yağı	15.842	16.497	15.885	17.161	18.484	7,71	3,52
Hindistan Cevizi Yağı	5.359	5.337	5.271	5.309	5.437	2,41	1,09
Toplam	419.855	175.629	446.367	470.738	487.469	3,55	100,00

Ek Tablo 2. (devam)

İHRACAT (1000 TON)	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	16/17-17-18 değişim (%)	% pay 2017/18
Palm Yağı	43.194	47.370	43.730	48.627	50.041	2,91	60,65
Soya Yağı	9.423	11.101	11.766	11.312	11.253	-0,52	14,11
Ayçiçek Yağı	7.784	7.383	8.109	10.411	9.100	-12,59	12,99
Kanola Yağı	3.828	4.064	4.168	4.522	4.551	0,64	5,64
Palm Çekirdeği Yağı	2.881	3.229	3.015	3.037	3.176	4,58	3,79
Hindistan Cevizi Yağı	1.911	1.940	1.555	1.669	1.703	2,04	2,08
Yerfıstığı Yağı	222	260	259	228	256	12,28	0,28
Çiğit Yağı	140	140	63	72	93	29,17	0,09
Toplam	69.383	75.487	72.665	79.878	80.173	0,37	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Palm Yağı	9.197	9.426	9.864	7.352	7.375	0,31	41,97
Kanola Yağı	4.371	5.501	5.708	5.319	4.284	-19,46	24,38
Soya Yağı	3.978	3.715	3.761	3.809	3.430	-9,95	19,52
Ayçiçek Yağı	2.104	2.532	2.175	1.384	1.311	-5,27	7,46
Palm Çekirdeği Yağı	862	957	861	584	552	-5,48	3,14
Hindistan Cevizi Yağı	488	442	321	344	296	-13,95	1,68
Çiğit Yağı	208	228	224	140	168	20,00	0,96
Yerfıstığı Yağı	208	226	140	113	155	37,17	0,88
Toplam	21.416	23.027	23.054	19.045	17.571	-7,74	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline

Ek Tablo 3. Ülkeler itibarıyla dünya soya verileri (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Üretim					
ABD	82,79	91,39	106,88	106,86	116,92
Brezilya	82,00	86,70	96,20	96,50	114,10
Arjantin	49,30	53,50	61,40	56,80	57,80
Çin	13,05	12,20	12,35	11,79	12,90
Paraguay	8,20	8,19	8,10	9,22	10,66
Hindistan	12,20	9,50	8,70	6,93	11,50
Kanada	5,09	5,36	6,05	6,46	6,55
Diğer	16,20	16,28	19,32	19,22	6,55
Toplam	268,82	283,12	319,00	313,76	351,88
İthalat					
Çin	59,87	70,367	78,35	82,23	93,495
AB-27	12,54	13,29	13,16	15,12	13,46
Meksika	3,41	3,84	3,82	4,12	4,12
Japonya	2,83	2,9	3	3,18	3,15
Tayvan	2,29	2,34	2,52	2,56	2,56
Tayland	1,87	1,8	2,41	2,79	3,07
Endonezya	1,8	2,24	2	2,27	2,64
Türkiye	1,25	1,61	2,2	2,28	2,27
Mısır	1,73	1,69	1,95	1,3	2,11
Diğer	7,655	9,61	10,51	15,86	15,66
Toplam	95,94	111,73	121,9	133,33	144,28
İhracat					
Brezilya	41,9	46,83	50,61	54,38	63,13
ABD	36,13	44,57	50,17	52,86	59,16
Arjantin	7,74	7,84	10,57	9,92	7,02
Paraguay	5,52	4,8	4,38	5,4	6,12
Kanada	3,47	3,47	3,85	4,23	4,6
Diğer	6,04	5,26	6,38	5,75	7,41
Toplam	100,8	112,77	125,96	132,55	147,45
Kırım					
Çin	64,95	68,85	74,5	81,5	88
ABD	45,97	47,19	50,98	51,33	51,74
Arjantin	33,61	36,17	40,23	43,26	43,3
Brezilya	35,24	36,86	39,93	39,74	40,9
AB-27	13,16	13,44	14,1	14,95	14,4
Hindistan	9,9	8,3	7	5,7	9,2
Meksika	3,65	4,03	4,18	4,4	4,6
Paraguay	2,95	3,35	3,65	3,8	3,85
Rusya	2,4	3,5	3,85	4,05	4,5
Bolivya	2,18	2,25	2,5	2,35	2,05
Tayvan	1,92	1,93	2,1	1,98	2,04
Mısır	1,71	1,68	1,95	1,15	2,2
Japonya	1,92	1,97	2,15	2,28	2,4
Kanada	1,55	1,54	1,7	2	2
Diğer	7,55	8,72	11,75	14,75	15,25
Toplam	230,15	241,27	262,38	275,36	288,25
Bitiş Stokları					
Arjantin	20,96	26,05	31,66	31,6	36,22
Brezilya	15,33	15,95	18,86	18,55	25,47
Çin	12,38	14,13	17,98	16,91	20,4
ABD	3,83	2,5	5,21	5,35	8,2
AB	1,25	843	497	1,55	1,14
Diğer	3,54	3,66	3,45	4,3	5,21
Toplam	56,21	62,57	77,66	78,28	96,65

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline

Ek Tablo 4. Ülkeler itibarıyla dünya soya yağı verileri (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Üretim					
Çin	11,63	12,34	13,39	14,605	15,77
ABD	8,99	9,13	9,71	9,956	10,035
Arjantin	6,36	6,79	7,69	8,433	8,395
Brezilya	6,76	7,07	7,66	7,63	7,85
AB-27	2,5	2,55	2,68	2,841	2,736
Hindistan	1,75	1,48	1,25	1,025	1,655
Rusya	600	609	654	726	806
Diğer	4,53	5,02	5,93	6,386	6,677
Toplam	43,09	45,02	48,99	51,6	53,92
İthalat					
Hindistan	1,09	1,83	2,8	4,27	3,53
Çin	1,41	1,35	773	586	711
Cezayir	575	629	620	732	667
Bangladeş	397	442	498	639	830
Fas	364	444	430	465	497
İran	543	551	421	299	257
Peru	363	355	355	382	400
Kolombiya	216	288	315	372	352
Diğer	2,84	2,74	2,88	3,321	3,053
Toplam	8,49	9,27	10,04	11,64	10,89
İhracat					
Arjantin	4,24	4,09	5,09	5,698	5,387
Brezilya	1,25	1,38	1,51	1,55	1,241
ABD	982	851	914	1,017	1,16
AB	1,011	766	1,01	915	831
Paraguay	558	650	660	709	680
Rusya	129	332	423	431	529
Bolivya	285	371	350	444	275
Diğer	874	989	1,06	1,005	1,181
Toplam	9,33	9,42	11,02	11,769	11,28
İç Tüketim					
Çin	12,55	13,66	14,17	15,35	16,35
ABD	8,52	8,58	8,62	9,145	9,009
Brezilya	5,53	5,71	6,28	6,29	6,59
Hindistan	2,95	3,3	4,05	5,3	5,4
Arjantin	2,28	2,73	2,6	2,83	2,97
AB	1,91	1,97	2	2,285	2,205
Meksika	860	890	1	1,02	1,08
İran	600	630	720	700	710
Mısır	582	497	762	950	610
Bangladeş	470	530	610	785	1,005
Cezayir	540	610	640	700	700
Fas	374	440	440	475	480
Güney Kore	445	440	435	440	460
Diğer	4,16	4,34	4,74	5,064	5,25
Toplam	42,61	45,17	47,98	52,17	53,74
Bitiş Stokları					
ABD	750	529	825	765	776
Çin	1,021	958	845	523	536
Arjantin	258	236	251	270	308
Hindistan	248	255	249	512	300
Diğer	1,37	1,21	1,14	1,3	1,16
Toplam	3,85	3,54	3,57	3,6	3,4

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline

Ek Tablo 5. Ülkeler itibarıyla dünya soya küspesi verileri (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Üretim					
Çin	51,44	54,53	59,25	64,55	69,7
ABD	36,17	36,91	40,88	40,52	40,63
Arjantin	26,09	27,89	30,93	33,21	33,28
Brezilya	27,31	28,54	30,89	30,75	31,66
AB-27	10,4	10,61	11,14	11,81	11,37
Hindistan	7,92	6,64	5,6	4,56	7,36
Diğer	19,04	21,2	25,22	27,54	28,9
Toplam	181,26	189,51	207,2	216,13	226,43
İthalat					
AB-27	16,94	18,14	19,27	19,207	18,892
Vietnam	2,98	3,34	4,2	5,094	4,543
Endonezya	3,37	3,98	3,85	4,103	4,245
Tayland	2,87	2,67	3,02	2,433	2,782
Filipinler	1,97	2,34	2,2	2,618	2,648
İran	2,1	2,68	1,95	1,42	1,46
Japonya	1,77	1,98	1,7	1,72	1,62
Meksika	1,3	1,41	1,8	2,36	1,99
Güney Kore	1,65	1,83	1,75	2,11	1,76
Malezya	1,28	1,4	1,45	1,29	1,42
Diğer	17,64	18,17	18,96	19,38	18,8
Toplam	53,86	57,93	60,14	61,75	60,17
İhracat					
Arjantin	23,67	24,97	28,55	30,333	31,323
Brezilya	13,24	13,95	14,39	15,407	13,762
ABD	10,11	10,47	11,93	10,844	10,524
Paraguay	2,15	2,5	2,45	2,552	2,407
Diğer	7,33	6,24	4,73	5,88	4,614
Toplam	57,87	60,16	63,64	65,425	64,63
İç Tüketim					
Çin	50,09	52,53	57,71	62,66	68,64
AB-27	27,04	28,39	30,04	30,84	30,24
ABD	26,31	26,8	29,24	30,04	30,29
Brezilya	14,2	14,65	15,25	16,47	17,04
Vietnam	3,7	4,2	5,1	5,47	5,69
Meksika	4,25	4,58	5,04	5,75	5,74
Hindistan	3,52	3,94	4,61	4,63	5
Tayland	4,15	3,98	4,35	4,23	4,23
Endonezya	3,43	3,83	4,1	4,1	4,25
Japonya	3,33	3,38	3,35	3,45	3,42
Rusya	2,42	2,75	2,95	3,15	3,2
İran	2,46	2,95	3,05	3,18	3,25
Mısır	2,22	2,4	2,65	2,9	3
Filipinler	2,05	2,2	2,35	2,6	2,85
Arjantin	1,85	2,1	2,3	2,67	2,85
Diğer	26,42	27,53	29,96	31,34	32,78
Toplam	177,45	186,2	202,05	213,34	222,509
Bitiş Stokları					
Brezilya	3,1	3,07	4,34	2,71	3,6
Arjantin	3,25	4,07	4,16	4,23	3,33
Endonezya	323	481	231	267	258
Türkiye	200	210	208	190	280
Diğer	2,34	2,43	2,96	5,12	4,35
Toplam	9,46	10,54	12,18	12,63	12,1

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline

Ek Tablo 6. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ithalat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	346.000	492.000	739.000	441.000	415.000
Almanya	15	0	0	0	0
Arjantin	118.000	77.662	15.402	92.622	77.640
Avusturya	5	0	0	0	0
Benin	0	0	0	0	107
Brezilya	122.000	522.000	101.000	202.000	338.000
Bulgaristan	0	0	0	3.757	0
Çin	30	24	44	27	66
Etiyopya	0	0	110	2.726	0
Gana	0	0	0	6.556	2.522
Gürcistan	0	0	0	140	0
İran	0	0	5	0	0
İtalya	0	0	3.284	0	0
Kanada	26.500	7.346	0	69.393	57.613
Kazakistan	0	0	0	0	6.781
Moldova	0	0	34.618	8.590	1.247
Nijerya	0	0	0	0	3.812
Paraguay	286.000	531.000	310.000	598.000	760.000
Romanya	0	0	31.738	19.338	4.951
Rusya Federasyonu	0	0	5.500	3.989	2.856
Sırbistan	0	0	7.464	0	0
Ukrayna	139.000	376.000	933.000	683.000	670.000
Uruguay	36.962	2.127	73.288	45.020	0
Genel Toplam	1.074.512	2.010.000	2.250.000	2.180.000	2.340.000

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 7. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ithalat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	217.000	272.000	339.000	174.000	175.000
Almanya	8	0	0	0	0
Arjantin	67.528	45.288	5.723	34.285	30.013
Avusturya	3	0	0	0	0
Benin	0	0	0	0	38
Brezilya	72.666	302.000	43.968	81.932	135.000
Bulgaristan	0	0	0	1.571	0
Çin	18	28	81	50	117
Etiyopya	0	0	52	1.293	0
Fildişi Kıyısı	0	0	0	0	28
Gana	0	0	0	2.327	914
Gürcistan	0	0	0	56	0
İran	0	0	1	0	0
İtalya	0	0	1.536	0	0
Kanada	16.151	4.338	0	25.028	23.134
Kazakistan	0	0	0	0	3.117
Moldova	0	0	15.543	3.522	518
Nijerya	0	0	0	0	1.563
Paraguay	170.000	316.000	128.000	254.000	299.000
Romanya	0	0	14.222	7.901	2.073
Rusya Federasyonu	0	0	2.324	1.742	1.094
Ukrayna	76.839	179.000	386.000	278.000	277.000
Uruguay	22.531	1.298	27.624	20.097	0
Genel Toplam	642.744	1.119.952	967.526	885.805	948.608

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 8. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ihracat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	4.828	0	1.526	164.000	75.131
Gürcistan	5.651	0	0	0	0
Hollanda	2.000	0	3.825	0	0
Irak	329	111	705	1.689	173
İran	0	24	0	0	0
İspanya	0	0	1.061	0	0
Kanada	890	0	0	3.324	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.200	1.000	3.100	1.600	2.250
Slovenya	1.693	1.583	1.030	0	0
Sudan	0	0	1	0	0
Suriye	0	200	676	1.000	3.379
Trabzon Ser. Bölgesi	0	0	0	12.239	0
Genel Toplam	16.591	2.918	11.924	183.852	80.933

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 9. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ihracat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	3.883	-	1.078	99.755	41.208
Gürcistan	3.825	-	-	-	-
Hollanda	1.441	-	2.381	-	-
Irak	214	74	318	721	65
İran	-	14	-	-	0
Kanada	754	-	-	1.941	-
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	758	702	1.391	680	956
Srbistan	-	-	-	-	-
Slovenya	1.536	1.118	741	-	-
Sudan	-	-	1	-	-
Suriye	-	120	349	429	1.411
Genel Toplam	12.411	2.028	6.259	103.526	43.641

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 10. Ülkelere göre Türkiye'nin soya fasulyesi ham yağı ithalat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	276,87	47,35	5,20	11,49	12,19
Belçika	2,08	-	-	-	-
Hindistan	-	-	-	-	6,44
İspanya	-	4.904,48	-	-	-
İtalya	-	-	0,90	-	-
Lüksemburg	25,75	-	-	-	-
Romanya	2.328,77	-	-	-	-
Ukrayna	3.022,85	-	-	-	-
Genel Toplam	5.656,31	4.951,83	6,10	11,49	18,63

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 11. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ithalat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	1.024	178	25	40	37
Belçika	5	-	-	-	-
Hindistan	-	-	-	-	19
İspanya	-	5.959	-	-	-
İtalya	-	-	1	-	-
Lüksemburg	104	-	-	-	-
Romanya	2.585	-	-	-	-
Ukrayna	3.328	-	-	-	-
Genel Toplam	7.046	6.137	26	40	57

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 12. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ihracat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
Afganistan	1	-	-	1	-
Azerbaycan	4	25	125	177	177
Cezayir	-	-	-	8.008	20.510
Çin	-	-	-	11.511	27.057
Ekvator Ginesi	-	-	-	-	0
Irak	1.688	518	5.161	12.569	2.439
İngiltere	-	-	-	-	1
İran	-	-	27	-	-
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2.602	2.207	2.255	1.308	1.679
Özbekistan	-	-	4	-	-
Suriye	-	26	221	125	49
Türkmenistan	-	-	-	69	90
Ukrayna	-	-	-	1	-
Ürdün	-	-	-	518	-
Genel Toplam	4.296	2.777	7.792	34.288	52.001

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 13. Ülkelere göre Türkiye'nin soya ham yağı ihracat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
Afganistan	2	-	-	1	-
Azerbaycan	5	25	117	139	147
Cezayir	-	-	-	5.990	15.678
Çin	-	-	-	8.647	21.065
Irak	2.024	546	4.091	9.363	1.941
İngiltere	-	-	-	-	2
İran	-	-	21	-	-
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	3.114	2.367	1.923	988	1.358
Özbekistan	-	-	7	-	-
Suriye	-	25	188	96	51
Türkmenistan	-	-	-	75	81
Ukrayna	-	-	-	1	-
Ürdün	-	-	-	376	-
Genel Toplam	5.145	2.962	6.347	25.675	40.323

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 14. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ithalat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	0	0	1	2	0
Almanya	0	1	1	0	1
Bosna-Hersek	0	0	24	0	0
Fransa	0	1	1	0	1
Hindistan	0	0	0	0	0
Hollanda	0	4	2	6	8
İngiltere	2	1	13	2	2
İsveç	0	0	0	0	1
İsviçre	0	1	1	1	1
İtalya	0	0	0	0	2
Genel Toplam	2	6	42	11	15

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 15. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ithalat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	1	0	3	6	0
Almanya	0	3	5	0	2
Bosna-Hersek	0	0	22	0	0
Fransa	0	5	5	0	2
Hindistan	0	0	0	5	0
Hollanda	0	24	9	17	31
İngiltere	10	4	58	7	6
İsveç	0	0	0	0	3
İsviçre	0	3	3	4	5
İtalya	0	0	0	0	3
Genel Toplam	11	39	104	40	52

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 16. Ülkelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ihracat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
Azerbaycan	0	0	0	49	0
Bulgaristan	3	0	0	0	0
Curaçao	179	0	0	0	0
Ege Serbest Bölgesi	0	3	0	0	0
Etiyopya	20	0	0	0	0
Filistin	655	0	0	0	0
Grenada	14	0	0	0	0
Gürcistan	0	0	0	0	5
Honduras	557	0	0	0	0
Irak	48	1	0	0	0
İran	98	0	0	0	1
İsrail	1.006	0	522	0	0
Kanada	72	0	0	0	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	0	0	3	0
Malavi	515	0	0	0	0
Mısır	0	0	10	0	12
Moritanya	581	83	18	0	0
Norveç	72	38	33	33	0
Senegal	421	0	0	0	0
Sri Lanka	9	0	0	0	0
Sudan	1.281	0	0	0	0
Suriye	0	0	0	0	49
Suudi Arabistan	0	1	0	0	0
Türkmenistan	0	0	0	67	0
Ürdün	0	0	0	0	0
Genel Toplam	5.532	126	583	152	66

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 17. Ükelere göre Türkiye'nin soya rafine yağı ihracat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
Azerbaycan	0	0	0	44	0
Bulgaristan	5	0	0	0	0
Curaçao	302	0	0	0	0
Ege Serbest Bölgesi	0	5	0	0	0
Etiyopya	36	0	0	0	0
Filistin	934	0	0	0	0
Grenada	23	0	0	0	0
Gürcistan	0	0	0	0	7
Honduras	796	0	0	0	0
Irak	64	2	0	0	0
İran	140	0	0	0	1
İsrail	1.441	0	508	0	0
Kanada	120	0	0	0	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	0	0	3	0
Malavi	731	0	0	0	0
Mısır	0	1	18	0	14
Moritanya	845	100	18	0	0
Norveç	104	47	37	36	0
Senegal	598	0	0	0	0
Sri Lanka	15	0	0	0	0
Sudan	1.824	0	0	1	0
Suriye	0	0	0	0	52
Suudi Arabistan	0	1	0	0	0
Türkmenistan	0	0	0	83	0
Ürdün	0	1	0	0	0
Genel Toplam	7.977	157	580	166	74

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 18. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ithalat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	374.227	169.339	48.753	70.018	74.978
Almanya	29.523	0	10.307	0	0
Arjantin	339.538	245.128	188.000	471.409	661.267
Brezilya	20.274	136.284	63.933	27.935	1.318
Bulgaristan	0	0	6.398	11.262	0
Çin	816	0	0	0	0
Finlandiya	0	0	0	1	0
Fransa	10.190	0	0	0	0
Hindistan	45.235	493	13.586	302	1.072
Hollanda	0	0	0	0	80
İngiltere	234	93	0	0	0
İspanya	75.897	0	5.467	29.493	0
İsrail	1	0	25	0	0
İtalya	7.522	0	3.232	0	0
Japonya	0	3	2	0	0
Nijerya	0	0	0	0	513
Paraguay	183.284	62.126	17.151	0	0
Romanya	0	0	0	0	1
Srbistan	0	51	1	0	0
Ukrayna	0	2.034	60.590	53.982	16.373
Yunanistan	0	0	0	0	3.600
Genel Toplam	1.086.740	615.550	417.444	664.401	759.202

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 19. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ithalat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	217.328	99.235	24.865	23.704	28.842
Almanya	18.847	0	4.673	0	0
Arjantin	191.115	133.012	84.167	182.061	242.714
Brezilya	11.516	74.188	27.830	10.836	1.100
Bulgaristan	0	0	3.177	3.972	0
Çin	653	0	0	0	0
Finlandiya	0	0	0	1	0
Fransa	6.169	0	0	0	0
Hindistan	25.351	396	8.449	230	523
Hollanda	0	0	0	0	55
İngiltere	148	89	0	0	0
İspanya	44.912	0	2.445	12.138	0
İsrail	2	0	28	0	0
İtalya	4.559	0	1.631	0	0
Japonya	0	2	1	0	0
Nijerya	0	0	0	0	191
Paraguay	107.354	38.528	10.624	0	0
Romanya	0	0	0	0	0
Srbistan	0	42	3	0	0
Ukrayna	0	1.007	27.619	21.616	6.208
Yunanistan	0	0	0	0	1.619
Genel Toplam	627.954	346.499	195.513	254.558	281.252

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 20. Ülkelere göre Türkiye'nin soya küspesi ihracat miktarı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	0	0	442	1.630	23.971
Azerbaycan	0	275	1.521	1.583	499
Gana	124	0	0	0	0
Güney Kore	0	0	203	113	451
Gürcistan	0	7.718	0	0	247
Hollanda	0	0	2.225	0	0
Irak	1.154	27.998	25.638	27.674	3.457
İngiltere	0	36	0	0	0
İsrail	0	0	0	0	18
Kanada	0	204	101	412	78
KKTC	11.410	19.600	11.946	7.249	5.200
Lübnan	0	0	0	3.100	0
Mersin Serbest Bölgesi	0	0	11	14	6
Romanya	0	5.500	0	0	0
Surinam	0	0	0	0	182
Suriye	0	1.759	2.397	157	933
Türkmenistan	0	0	0	2.339	2.094
Yumurtaılık Serbest Bölgesi	0	0	72	27	75
Yunanistan	0	0	0	0	11
Genel Toplam	12.688	63.089	44.554	44.299	37.223

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 21. Ülkelere göre Türkiye'nin küspesi ihracat değeri (bin dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	-	-	330	945	13.107
Azerbaycan	-	160	802	704	204
Gana	91	-	-	-	-
Güney Kore	-	-	155	80	273
Gürcistan	-	4.794	-	-	102
Hollanda	-	-	1.624	-	-
Irak	701	16.545	13.101	11.784	1.090
İngiltere	-	29	-	-	-
İsrail	-	-	-	-	11
Kanada	-	151	72	282	43
KKTC	6.999	11.807	5.789	2.942	2.059
Lübnan	-	-	-	1.356	-
Mersin Serbest Bölgesi	-	-	6	14	10
Romanya	-	3.602	-	-	-
Surinam	-	-	-	-	66
Suriye	-	1.126	1.192	62	306
Suudi Arabistan	5	-	-	-	-
Trakya Serbest Bölgesi	0	-	-	-	-
Türkmenistan	-	-	-	1.314	966
Yumurtaılık Serb. Blg	-	-	39	12	31
Yunanistan	-	-	-	-	5
Genel Toplam	7.796	38.213	23.110	19.496	18.273

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 22. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ithalat miktarı (ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2011/2012													
Tohum	54.925	97.271	50.55	107.081	88.978	91.631	22.796	114.907	95.06	160.708	118.293	54.318	1.056.519
Ham Yağ	5	0	4	1.012	22	11	17	17	0	95	33	0	1.217
Rafine Yağ	0	0	0	6	0	0	0	0	1	0	0	0	8
Küspe	41.858	49.587	25.092	37.404	76.19	113.03	129.028	54.931	81.643	93.582	134.482	53.732	890.560
2012/2013													
Tohum	157.825	62.663	131.813	95.918	203.296	41.237	89.058	49.995	80.457	130.805	104.452	101.245	1.248.764
Ham Yağ	18	18	0	37	0	2	0	18	74	1.144	1.291	18	2.621
Rafine Yağ	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Küspe	66.698	54.6	55.895	87.846	74.991	45.862	157.482	83.5	53.412	38.105	160.72	84.559	963.67
2013/2014													
Tohum	60.454	60.394	81.567	70.797	97.64	70.197	180.99	137.613	232.709	302.915	197.668	114.838	1.607.782
Ham Yağ	0	38	3.046	25	670	1.329	2.945	0	0	0	7	0	8.059
Rafine Yağ	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	2	5
Küspe	118.268	95.281	52.246	122.314	53.775	45.5	93.259	40.817	20.066	35.387	65.096	52.577	794.586
2014/2015													
Tohum	123.472	121.771	172.283	256.173	225.302	203.505	203.015	124.284	91.473	249.997	197.2	228.768	2.197.243
Ham Yağ	0	0	0	1	0	0	0	5	0	0	0	1	7
Rafine Yağ	0	2	0	0	0	1	2	27	0	1	1	0	32
Küspe	51.887	39.758	56.296	61.132	47.741	33.677	36.227	13.535	26.442	26.52	43.113	36.845	473.173
2015/2016													
Tohum	84.449	232.635	199.893	214.475	145.666	122.434	140.880	229.180	249.800	187.777	192.740	283.527	2.283.456
Ham Yağ	0	0	0	0	0	0	6	1	0	6	0	0	12
Rafine Yağ	0	10	1	0	0	2	2	2	2	1	2	0	22
Küspe	29.023	27.256	44.764	52.356	52.631	64.519	69.708	65.189	42.140	55.813	32.890	54.598	590.887
2016/2017													
Tohum	213.668	66.452	103.384	239.884	107.108	190.340	139.314	203.879	379.822	279.000	198.878	149.606	2.271.335
Ham Yağ	0	0	0	0	0	7	0	0	7	0	0	0	14
Rafine Yağ	0	0	0	1	2	0	0	2	1	2	1	0	10
Küspe	30.135	18.546	60.642	117.589	93.426	52.699	113.658	71.616	91.621	43.301	67.295	28.581	789.109

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 23. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ithalat değeri (bin \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2011/2012													
Tohum	29.701	52.593	25.096	54.694	42.387	44.440	10.933	59.520	52.757	93.137	69.220	31.238	565.715
Ham Yağ	22	0	16	1.321	93	48	79	83	0	266	152	0	2.081
Rafine Yağ	3	0	0	20	0	0	1	3	6	0	0	1	34
Küspe	18.862	21.398	10.622	14.881	28.618	43.370	55.799	24.979	40.547	50.541	74.608	35.540	419.765
2012/2013													
Tohum	99.126	38.015	84.853	59.178	127.399	25.294	56.242	30.514	46.087	75.811	61.679	61.459	765.658
Ham Yağ	90	90	0	181	5	0	90	278	1.434	1.532	67	0	3.767
Rafine Yağ	1	5	0	0	0	0	1	0	2	5	1	2	17
Küspe	47.288	38.439	36.932	54.762	46.323	27.128	92.868	48.016	30.882	20.912	85.232	49.026	577.808
2013/2014													
Tohum	36.676	35.970	47.024	38.824	54.884	38.952	105.417	81.399	138.216	178.179	115.537	64.365	935.442
Ham Yağ	0	138	3.411	93	860	1.615	3.625	0	0	0	30	0	9.771
Rafine Yağ	1	0	0	0	0	0	5	9	3	2	0	11	31
Küspe	69.571	57.737	30.591	69.669	32.145	26.259	54.369	24.467	11.997	21.427	38.073	29.062	465.366
2014/2015													
Tohum	69.559	64.666	87.998	120.584	105.037	94.573	94.368	54.540	39.489	112.550	83.110	96.688	1.023.163
Ham Yağ	0	0	0	6	0	0	0	25	0	0	0	1	33
Rafine Yağ	1	6	2	0	0	3	6	34	0	3	4	0	58
Küspe	28.314	20.360	28.258	31.770	26.137	18.644	20.063	7.011	12.384	13.149	20.032	16.153	242.274
2015/2016													
Tohum	36.219	91.885	77.686	82.031	55.585	46.994	54.465	86.049	95.921	78.372	82.073	129.336	916.616
Ham Yağ	0	0	0	0	0	0	20	6	0	20	0	0	46
Rafine Yağ	0	47	3	4	0	6	6	14	6	4	5	0	94
Küspe	12.796	11.115	18.470	19.711	19.221	22.599	24.051	22.017	14.026	22.612	15.423	25.267	227.308
2016/2017													
Tohum	88.075	28.573	42.571	97.283	45.013	82.090	58.443	85.185	152.503	111.037	76.520,82	58.940	926.234
Ham Yağ	0	0	0	0	0	29.049	0	0	18,75	1,047	1,721	0	50,567
Rafine Yağ	0	0	0	2	12	0	0	9	4	4	4	0	35
Küspe	13.518	7.595	24.227	44.001	34.551	20.636	43.564	26.909	34.688	15585,293	24.122	10.881	300.277

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 24. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ihracat miktarı (ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2011/2012													
Tohum	0	0	0	0	1	0	4	1.298	1.5	0	0	0	2.804
Ham Yağ	220	241	214	221	111	532	255	172	84	75	135	216	2.474
Rafine Yağ	82	77	492	176	30	66	56	34	56	68	31	63	1.230
Küspe	1.2	1.25	0	730	1.2	0	3	20	0	0	1.472	2.208	8.083
2012/2013													
Tohum	0	2	3.8	4.492	2.295	1.179	883	673	30	16	5.645	2	21.014
Ham Yağ	299	189	247	215	218	494	474	352	467	477	251	199	3.881
Rafine Yağ	43	99	72	201	215	1.332	1.154	2.486	21	122	91	0	5.836
Küspe	2.626	652	202	1.572	40	1.6	2.042	1.543	8	1.2	0	1.36	12.844
2013/2014													
Tohum	1.69	0	2.21	2.00	0	0	1	0	111	0.00	75	75	7.160
Ham Yağ	568	217	344	235	249	166	167	112	219	421	271	327	3.30
Rafine Yağ	0	0	50	61	0	0	2.00	0	0	10	1	83	206
Küspe	1.65	2.20	17.00	1.04	2.85	0	15.16	3.72	7.63	6.53	2.51	2.07	45.38
2014/2015													
Tohum	0	550	527	580	525	837	2.141	534	34	4.427	102	52	10.309
Ham Yağ	275	245	79	246	241	272	270	622	1.734	498	211	651	5.342
Rafine Yağ	0	0	31	0	0	0	0	4	0	540	0	10	584
Küspe	7.7	4.45	4.024	6.439	5.966	7.32	9.8	4.186	974	807	701	4.768	57.135
2015/2016													
Tohum	1.411	350	0	1.600	500	100	12.787	23.254	21.629	11.807	9.246	35.181	117.864
Ham Yağ	848	513	1.496	437	1.336	604	558	1.824	1.291	1.605	1.248	1.362	13.124
Rafine Yağ	0	0	0	29	15	18	2	0	0	0	0	25	89
Küspe	2.326	1.751	4.250	1.705	5.966	7.320	9.800	4.186	974	807	701	4.768	44.554
2016/2017													
Tohum	10.700	11.658	13.922	32.900	1.000	208	34.731	7.300	208	260	1561	17.313	131.761
Ham Yağ	2.851	3.867	4.775	12.963	12.927	2554,78	2.920	3.448	2.578	8.057	1.872	8.757	67.575
Rafine Yağ	0	69	23	0	0	0	26	24	13	2	0	0	158
Küspe	1.098	9.228	844	1.754	1.500	5.137	685	5.749	159	2250,7	1.677	8.337	38.419

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 25. Türkiye'nin soya tohumu, ham ve rafine yağı ve küspe ihracat değeri (bin \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Toplam
2011/2012													
Tohum	0	0	0	0	3	0	5	808	916	0	0	0	1.732
Ham Yağ	317	331	292	298	148	686	327	209	111	96	177	283	3.273
Rafine Yağ	143	126	859	269	46	106	92	52	89	119	52	106	2.059
Küspe	534	505	0	285	474	0	2	10	0	0	985	1.573	4.368
2012/2013													
Tohum	0	1.420	3.454	4.119	1.927	888	707	586	26	31	3.819	1	16.978
Ham Yağ	391	246	325	275	269	587	552	422	605	637	337	251	4.897
Rafine Yağ	76	178	118	312	348	1.899	1.664	3.562	30	182	144	0	8.513
Küspe	1.909	458	148	1.010	30	943	1.196	906	5	762	0	837	8.205
2013/2014													
Tohum	1.536	0	1.510	1.441	0	0	703	0	74	0	46	46	5.356
Ham Yağ	630	226	371	258	296	199	199	133	250	430	274	336	3.601
Rafine Yağ	0	0	67	81	0	0	4	1	0	15	2	98	268
Küspe	1.041	1.437	12	627	1.711	0	9.595	2.428	5.014	4.213	1.568	1.249	28.894
2014/2015													
Tohum	0	376	376	408	2.312	1.412	2.682	1.756	1.048	2.813	3.924	79	17.186
Ham Yağ	273	247	90	236	227	258	260	503	1.392	380	165	530	4.562
Rafine Yağ	0	0	36	0	0	0	0	4	0	526	0	18	585
Küspe	4.128	2.356	2.197	3.754	3.346	3.794	5.066	2.325	663	519	389	2.467	31.004
2015/2016													
Tohum	891	153	0	651	200	42	8.188	14.376	10.782	7.375	5.306	20.750	68.713
Ham Yağ	676	409	1.194	353	1.062	470	421	1.400	951	1.182	922	997	10.038
Rafine Yağ	0	0	0	32	17	20	2	0	0	0	0	22	93
Küspe	1.088	741	1.954	759	1.407	3.392	1.039	1.073	2.117	2.728	254	1.554	18.105
2016/2017													
Tohum	6.440	6.958	8.457	19.385	447	92	19.990	4.234	86	105	638,025	8.874	75.707
Ham Yağ	2.104	2.781	3.562	9.820	9.911	2.040	2.301	2.703	2.022	6.281	1.416	6.644	5.1590
Rafine Yağ	0	77	28	0	0	0	28	26	16	3	0	0	179
Küspe	480	3.966	502	985	634	2.919	373	3.240	79	909,68	584	4.372	19.044

Kaynak: TEPGE tarafından TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 26. Yıllar itibarıyla Türkiye soya üretici fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2003	0,38	0,4	0,41	0,4	0,42	0,4	0,4	0,39	0,39	0,35	0,4	0,44
2004	0,44	0,42	0,47	0,45	0,46	0,46	0,49	0,48	0,47	0,44	0,45	0,45
2005	0,47	0,47	0,47	0,48	0,49	0,49	0,49	0,48	0,48	0,47	0,47	0,43
2006	0,44	0,43	0,44	0,43	0,44	0,44	0,47	0,46	0,44	0,44	0,45	0,44
2007	0,44	0,44	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,50	0,56	0,59
2008	0,56	0,59	0,53	0,57	0,48	0,48	0,48	0,51	0,67	0,62	0,62	0,63
2009	0,63	0,63	0,61	0,63	0,62	0,73	0,73	0,73	0,65	0,68	0,74	0,86
2010	0,78	0,80	0,80	0,76	0,79	0,83	0,76	0,76	0,76	0,86	0,85	0,86
2011	0,8	0,88	0,89	0,90	0,90	0,86	0,90	0,91	0,99	0,91	0,90	0,92
2012	0,90	0,92	0,91	0,97	1,06	1,06	1,06	1,20	1,19	1,12	1,08	0,98
2013	1,01	0,98	0,96	0,97	0,96	0,96	0,96	0,96	1,07	1,04	1,01	1,01
2014	1,16	1,19	1,19	1,19	1,20	1,02	1,20	1,20	1,12	1,08	1,08	1,07
2015	1,08	1,06	1,06	1,06	1,06	1,12	1,12	1,09	1,05	1,14	1,14	1,14
2016	1,13	1,14	1,13	1,13	1,14	1,14	1,14	1,14	1,12	1,14	1,16	1,19
2017	1,22	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23	1,38	1,46	1,50

Kaynak: TÜİK, 2018

Ek Tablo 27. Türkiye'de iller bazında soya üretim alanları (da)

	2013	2014	2015	2016	2017	2017 %
Adana	282.798	203.100	216.631	222.607	188.354	59,47
Mersin	75.476	69.750	72.100	83.894	64.400	20,34
Samsun	26.404	29.820	33.470	30.083	25.544	8,07
Osmaniye	17.006	18.862	21.312	16.444	14.460	4,57
Kahramanmaraş	6.242	5.076	5.096	10.785	11.405	3,60
Şanlıurfa	653	492	9.059	11.094	7.750	2,45
Mardin	16.321	10.306	2.306	2.495	2.000	0,63
Aydın	25	210	2.085	840	1.025	0,32
Diyarbakır	1.233	1.348	1.148	1.107	750	0,24
Denizli			200	161	365	0,12
Konya	1.106	400	357	283	277	0,09
Gaziantep	259	300	502		200	0,06
Amasya	651	255	225	430	125	0,04
Çanakkale	20	5	5	5	30	0,01
Bahkesir				10	10	0,00
Adıyaman		30				0,00
Burdur	10					0,00
Edirne			3	7		0,00
Hatay	476		2.074	962		0,00
Iğdır	150					0,00
Muş	1.246					0,00
Şırnak	2.524	3.224	750	597		0,00
Toplam	432.600	343.178	367.323	381.804	316.695	100,00

Kaynak: TÜİK 2018

Ek Tablo 28. Türkiye'de iller bazında soya üretim miktarları (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2017 %
Adana	119.074	90.869	97.539	100.436	86.769	61,98
Mersin	34.298	32.141	33.834	38.747	30.302	21,64
Samsun	10.740	12.513	14.704	11.751	10.081	7,20
Osmaniye	6.281	7.214	8.375	6.105	5.592	3,99
Kahramanmaraş	1.987	1.598	1.667	3.597	3.894	2,78
Şanlıurfa	69	60	1.682	2.010	1.636	1,17
Mardin	5.235	3.572	800	872	727	0,52
Aydın	10	91	854	340	424	0,30
Diyarbakır	324	477	385	310	225	0,16
Denizli			66	50	114	0,08
Konya	354	157	147	107	106	0,08
Gaziantep	92	91	163		72	0,05
Amasya	218	81	72	160	42	0,03
Çanakkale	7	2	2	2	12	0,01
Balıkesir				4	4	0,00
Adıyaman		10				-
Burdur	2					-
Edirne			1	2		-
Hatay	123		421	287		-
İğdır	27					-
Muş	312					-
Şırnak	847	1.124	288	220		-
Toplam	180.000	150.000	161.000	165.000	140.000	100,00

Kaynak: TÜİK 2018

Ek Tablo 29. Türkiye'de iller itibarıyla soya verimi (kg/da)

	2013	2014	2015	2016	2017
Mersin	454	461	469	462	471
Adana	421	447	453	451	461
Aydın	400	433	410	405	414
Balıkesir				400	400
Çanakkale	350	400	400	400	400
Samsun	407	420	439	391	395
Osmaniye	369	382	393	371	387
Konya	320	403	412	378	383
Mardin	321	347	347	349	364
Gaziantep	355	303	325		360
Kahramanmaraş	318	315	327	334	341
Amasya	335	318	320	372	336
Denizli			330	311	312
Diyarbakır	263	354	335	280	300
Şanlıurfa	106	122	186	181	211
Adıyaman		333			
Burdur	200				
Edirne			333	286	
Hatay	258		203	298	
İğdır	180				
Muş	250				
Şırnak	336	349	384	383	

Kaynak: TÜİK 2018

Ek Tablo 30. Dış ticarete konu olan soya ve ürünlerinin GTİP kodları

Soya Tohumu
120100900000
120100100000
Soya Ham Yağ
150710100000
150710900000
Soya Rafine Yağ
151620910012
151620960013
150790900000
150710100000
Soya Küspesi
230400000000

KAYNAKLAR

Bayer, R., Yılmaz, M. 2004. Türkiye’de Soya Fasulyesi ve Önemi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.

FAO STAT., 2018. Food and Agriculture Organization of the United Nations resmi internet sayfası

Oliveira, G. L. T, Schneider, M. 21014. The Politics of Flexing Soybeans in China And Brazil, Transnational Institute (TNI) Agrarian Justice Program, September 2014.

Onat, Z,F,B, 2012, Erken ve geç ekilen ikinci ürün soyada çift sıralı ekim yönteminde farklı bitki yoğunluklarının verim ve verim unsurlarına etkisi, Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana

Sirtoğlu, İ. 2014. 2014 Turkey Oilseeds and Products Annual. GAIN Report Number: TR5013.

Soyatech, 2014. Soy facts. At: http://www.soyatech.com/soy_facts.htm

TÜİK., Türkiye İstatistik Kurumu resmi internet sayfası

USDA., 2018. United States Department of Agriculture ,
<https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/downloads>

Zhu, Yuefeng., 2012. Analysis of Chinese and U.S. Soy Markets and Trade Dynamics, Department of Agricultural and Resource Economics.